

mit kiabál?

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MÁGNÁS

CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő
puhit, tisztít,
fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
csász. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Angol
bőrbutoripar
Bőrbutor
szakműhelyek
KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker.
Semmelweis-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebédő-
székek, irodai karos-
székek szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felfrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

**Automatikus
tömeg-fogó.**

Patkányoknak 4 - kor. ege-
reknek 2-30 kor. Egy mű-
at minden felügyelet nélkül 50
darabot is fog. Személyt nem
hagynak hátra és önműködően
állnak fel. Sváb-fogó, egye-
dül a maga nemében 1000
sváb-bogarat fog egy éjjelen át,
árta 2-40 kor. Mindenütt nagy
siker. Székküldés utánvétellel
Frans Humann, Wien, II.,
Alólagasse 8/43. Személyen
elismert levél. Értéktelen után-
zatoktól óvunk. A cs. és
királyi elelmzési raktárakban
használatban. — Telefon 23446.

**RENDELÉSNEI
SZIVESKEDJÉK**

**LAPUNKRA
HIVATKOZNI**

LEGJOBB GUMMISAROK.

**MARGIT-
CRÉME**

Margit-szappan
70 fillér.

Margit-powder
1 K 20 fill.

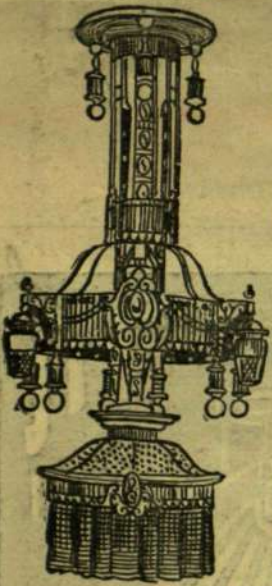
a főrangú hölgyek kedvenc szépség szeré, az
egész világon el van terjedve. Páratlan hatása
szerecsés összehúzóhatásban rejlik, a bőr azon-
nal felveszi és kiváló hatása már pár óra le-
folyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crém
utánozók és hamisítók, tessék eredeti védjegy-
gyel lezár dobozt elfogni, mert csak ilyen
készítményért vállal a készítő mindennemű
felelősséget. A Margit-crém ártalmatlan, esz-
telen vegyszeres készítmény, a mely a kül-
földön általános feltűnést keltett. Árta 1 kor.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszerárban, illatsz- és drogu-üzletben

Modern gáz- és villamos-
**CSILLÁROK,
GÁZ-FÓZÓK, FÚTÓK,
*** VASALÓK.**

Gáz- és villamos izzótestek.
Gazolin- és acetylen cikkek.

Tekintse meg mintatermeinket
Általános Gázizzófény r.-t.
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 5. sz.
Telefon: József 16-14., 16-15., 39-42.

HIRSCH és FRANK
Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntőde Részvénytársulat
BUDAPEST, VI. KER., ARÉNA-UT 127. SZ.
Külön osztály

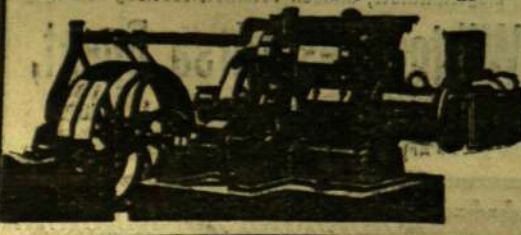
téglagyári gépek.

GYÁRT: falitégla és cserépsajtókat, téglagyártó és agyagmunka-
káló gépeket legújabb és legjobban bevált szerkezetekben.

Elvállalja anyagvizs-
gálatok kivételét és
teljes
téglagyári telepek
létesítését.

Tervek és költségveté-
sek díjtalanul.

**ELSŐRANGU
REFERENCIAK.**

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

41. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 12

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 80 korona.
Félévre — 40 korona.
Negyedévre — 20 korona.

A "Világkrónika"-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekre a postafiók meg-
határozott viteldij is csatolandó.

A SOPRONI ÚJ MÚZEUM, MELYET OKTÓBER 5-ÉN NYITOTTAK MEG. — Balogh Radólf félvétele.

TAVASZI JÁTÉK

REGÉNY. IRTA LAKATOS LÁSZLÓ

VIII.

Mindig a környezetben, sosem saját magában kereste a hibát Henrik. Ezért szökött Pestről Firenzébe, ezért futott Firenzéből vissza Pestre. És ezért költözött ezen a télen Pestről Budára. A holt városban, Firenzében, nem lett nyugtot, az eleven város, Pest, megkínította őt, ezért menekült Budára. Abba a városba ment lakni, a melyik túl a nagy folyó vizén, más világot jelent. Budára ment, mert szerette a csendes utcákat, az ivelt csúcsos házakat, a szenteknek a régi házak rekeszeiben levő szobrait, az elhaló estéket, a halk nőket, az öreg urakat, a vidékiesen pajzán gyermekeket, a gondatlanul feszítő tiszt urakat, a szabályos állami hivatalnokokat, a régi czukrárdákat, a hegyi utakat, az ódon kövezetű lépcsőket, a kerteiket, az otthoni életet, az alacsony szobákat, a kifelé nyíló ablakokat, a hegyek levegőjét és a tiszta, csöndes délidőt. Budára ment, mert máshová vágott, távolra, egy más világba, a hegyek, a régi házak közé és egy kicsit a régi idők közé is. Úgy érezte, hogy vonagló és beteg szíve oda való a tiszta dolgok és a nyugodt emberek közé, a csendbe, a távol-ságba. A derült utca és az egészséges méla-bút, a mit régi utcák és rendes családok vált-tanak ki az emberből.

Kicsiny, budai úriházból vett lakást Henrik. A ház kicsiny volt, földszintes és mindössze két lakás volt benne. Az egyik a kaputól jobbra, a másik balra. Henrik inasával a baloldali lakásba költözött, a jobboldali a háziúrék lak-tak. (A háziúr későn nősült, az ötvenen felüli jómódú, nyugdíjas ember volt, felesége cön-des, szóvalan asszony és egyetlen gyermekük volt, tízennyolcz esztendő leány, a ki annyit tudott az életéről, a mennyit cön-des budai szülők tízennyolcz esztendő leánya egyáltalán az életéről tudhat.)

Henrik épen hogy, a mikor a lakást bérelte, bemutatkozott a háziúréknak. Egyébként azon-ban nem zavarta őket és arra sem szolgáltatott alkalmat, hogy azok őt zavarják. Henrik to-vábbra is a maga életét élte. Sétált, olvasott, gondolkodott, sőt most már néha dolgozott is. A darabját írta, a mivel régóta foglalkozott és a minek a hősnoje, Elssler Fanny, a hírneves bécsi tánczosnő volt. Még Ágotának ígerte meg annak idején, — régen, a múlt nyáron — hogy a darabot megírja. De most nem Ágota ked-véért dolgozott Henrik. Ágota azon a bolon-dos éjszakán jutott utóljára az eszébe. Nem kereste az asszonyt, nem is látta és nem is az ő kedvéért dolgozott. Azért dolgozott, mert most tudott dolgozni. Kissé megnyugodott, né-míleg rendbejött magában. A vágyai nem mül-tak el (ezt nem is akarta), hanem meggyógyul-tak. Henrik most nem távol ködlő fájdalomakra pazarolta a vágyait, de oda vitte őket, a hol azok szelíd, ártalmatlan játékszerre találta-k. A vágyait most a ház télikertjében sétáltatta, a Jeszuita-lépcsőn, a finom és hallgatag Üri-utczában, a kemény téli szépségében pompázó Svábhegyen, a víz partján és békességes embe-rek között. Vágyai itt jászadoztak, enyhe, sze-líd kábulatba estek és Henrik, ha lassú séták után hazatért, gyakran úgy érezte, mintha szan-tóriumban laknék. Egész Buda egyetlen szan-tórium volt a számára, a hol minden és min-denki, az enyhe Rózsadomb és a királyi várak előtt a lábát változtató őrtállók, tompa arcú vi-téz csak az ő, a Henrik nyugalalmát lett volna hivatala szolgálni. Pestre az egész idő alatt csak egyetlen egy izben ment át Henrik. A teme-tőbe ment át akkor, hogy virágot — vörös szeg-fűből font koszorút — helyezzen Stefánia sir-jára. De a régen elhunyt halottnak az emléke, az is a nyugalmat és a megbékéltséget jelen-tette most Henrik számára. És ebben a fehér

nyugalomban kedves játék volt az agyának, hogy Elssler Fanny alakja körül a bécsi és a magyar biedermeier enyhe, pasztoralis világát szólthatta elő.

Az új tavasz első rezdülése még nem jelent-kezett, a mikor Henrik már rájött, hogy a házi-úrék leánya (a nevét még nem tudta) pontosan minden délután három órakor távozik a ház-ból és öt órakor tér haza.

— Hová járhat vajon? Zenélni tanul vagy énekelni? A barátnőjéhez jár, vagy csak a he-gyek között kószál, — kérdezte magától Henrik. De ezúttal úgy tett, hogy minden délután a kapuban pontosan találkozhassék a leánynyal. Három órakor, a mikor az távozott és öt óra-kor is, a mikor hazatért. Henrik mindannyi-szor köszönt a kisasszonynak.

Az első napokban ráeszmélt, hogy a leány-nak keskeny vágású a szeme.

— Mint Ágotát, mint Melanie és mint első szerelmét volt. Épen olyan, — állapította meg magában Henrik és megdöbben.

De egyébként még nyugodt volt. Hogy is ne? Hiszen most rendes életet élt, korán kelt és a fehéreműjére már nem a szerelmes kalifor-niai mák illatát csepegtette, hanem a szelíd pézsmát. Mi baj is érthette volna most őt? Hanem a következő napokon Henrik már más dolgokat is észrevett. Névezetesen, hogy a kisasszony arcán szemmel is meglátni, hogy a bőre lágy, azután, hogy a haja olyan fekete, hogy már szinte keken fénylik, továbbá, hogy a szeme nagyon okos, a szája keskeny, az arca fiús; hogy a bokáig erő ruháskájában olyan kecsesen lépdél, mint annak idején Melanie a színpadon és hogy a fejét göggel tudja köszö-nésbe hajtani. Henrik ekkor már többet látott meg a kisasszonyon, mint a mennyit cön-des budai szülők tízennyolcz esztendő leánya egyáltalán az életéről tudhat.)

— Már megint a szívem? — gondolta Hen-rik egyik estén, miközben fehér csipkefűgő-nyös ablaka mögött állt és azt hitte, hogy az utcára bámul ki. — Hát valóban elkárhozott, megszállt ember volnék, a ki csak a szívével tud... Pedig még nem is beszéltem vele. És hátha benne is csalódni fogok... Mit is vár-hatnék egy budai leánytól?

Azután arra gondolt, hogy ő alapjában véve cöleslep ember, olyan, a ki magával szemben is erkölstelen. Eszébe jutottak a legutolsó dol-gok. A halott Stefánia, azután a gazdag doktor felesége Ágota és Melanie, a boldogtalan szin-házi leány. Most úgy emlékezett, hogy egy ne-gyed óráig még az ösmeretlen halott nőbe is szerelmes volt, ott, Firenzében, a halottas szo-bában, a melynek sarkába akkor olyan hirtel-len beguggolt a halál... Az örületes éjszaká-jára is gondolt, a mikor Ágotáék háza előtt ácsorgott és nagyon restelte magát.

Henrik elhatározta, hogy másnap a kapuban szóba ereszkedik a kisasszonnyal. Tudta, hogy mégis meg fogja cselekedni.

— Mit fog hozzá szólni?... Majd eszébe jut akkor.

Másnap délután három órakor Henrik a la-kása ajtajából, a kicsiny sárgarézzel fűdött tolvajrésen át leste, mikor megy el hazulról a kisasszony. Meglátta, azután nem mert kijönni az ajtón. Restelte magát.

— Ez baj, — állapította meg magában Hen-rik, — nagy baj. Már megint restellem magam. Félénk vagyok, zavarodott... Így kezdődött mindig.

De nem mozdult el a fehér ajtó mögül. Ott állott egészen öt óráig. Kalapban, kabátban állt ott, hogy majd ha jön a kisasszony, úgy tehesen, mintha épen most készülne el hazul-ról és véletlenségből találkoznának a kapu

alatt. Ott állott az ajtó mögött, szilárdul, mint egy őrszem és közben ideges cigarettázással rontotta magát. Várt, várt, türelmesen várt. Hirtelen eszébe jutott, hogy innen nem látja meg elég korán a kis leányt. Az ablakhoz fu-tott hát, hogy majd az utcáról lesi, mikor jön, de azért a lakásajtót a kapu aljában csak ki-lincse csukta be, hogy majd gyorsan kijuthas-son a lakásból, ha jön az, a kire várt, a leány. Olyan izgatottan állt Henrik az ablak mögött, mintha a szerencsét leste volna.

Öt óra körül meglátta a leányt. Közömbös léptekkel jött, se nem lassan, se nem gyorsan, a szép, fiús fejét pedig fennen hordta, látszott, hogy nincs elgondolkodva. A hazaléré leány bizonyára boldogan járhatott, semmire se sen-kire sem gondolván.

A mint a leányt meglátta, a kapujába fu-tott Henrik. Az ajtó kulcsát belülről lehúzza és a külső zárhoz tette. Ott akart vele babrál-ni, a míg a leány befordul a gyékénnyel fedett, kőcsozós kapujába. Ott állt, a kulccsal ját-szott, hirtelen hallotta a leány könnyű, szinte hangtalan lépteit. Most meg kellett volna for-dulni, de Henrik elpirult, megzavarodott. Vad erővel babrált a kulccsal, az arcát valami le-küzdhetetlen belső erő az ajtó felé fordította. Henrik csak akkor merészelt hátrahátrálni, a mi-kor hallotta, hogy a leány a szemben levő ajtót maga mögött már betette. Akkor Henrik ki-vette a kulcsot a külső zárból, bement a laká-sába, magára zárta az ajtót és sznap már sem-mit sem tudott tenni. Még gondolkozni sem. Pedig leginkább azt szokta tenni és leginkább ahhoz is értett.

Másnap délelőtt folyton azon törte a fejét, hogy majd mit mond a leánynak, ha délután megszólítja. De három órakor nem mert a leánynyal találkozni, négy órakor pedig meg is szökött hazulról.

Harmadnap azután már háromnegyed három órakor kiállt a kapujába. Megesküdött magá-ban, hogy ma megszólítja őt. De három órakor mégis csak köszönni tudott neki. Már akart is szólni hozzá (hogy mit, azt nem tudta), de a köszönés után az ajka leragadt és csak daczosan nézett a fehér horgolt kis kabátba, a mi a budai kisasszonyon volt. De azután nem moz-dult a kapujából. Az esküjére gondolt és a kis fehér horgolt, oly végtelenül egyszerű ka-bátkára. Ott állt a kapujában és azzal sem törődött, hogy a leány szülei talán észreveszik, meglátják őt.

Henrik még mindig a fehér kabátkára gon-dolt (számára most ez a fiataltságot, a tavaszt, a jó illatokat, a finom gondolatszövedéket, a nemes szenvedést, a boldog teljesülést, zenét és filozófiát, mindent jelentett, nagyszerű és kipallérozott lelke óráig tudott a fehér kabát-kával bibelődni, a melyben most minden együvé szűrődött), a mikor hirtelen megjelent a kis-asszony. Henrik továbbra is mint a cövek ál-lott, nem bánta, ha a leány most mindent észrevesz. És a leány elfogulatlan, tiszta, halk járással az ajtaja felé igyekezett.

Henrik köszönt. A leány viszonzta. A leány már elfordult Henriktől, a keze már a kilincsen volt, a mikor Henrik (kalapja még mindig a kezében volt) hirtelen vakmerőséggel így szólt: — Kisasszony kérem... már hónapok óta szerettem volna megkérdezni... mi az ön ke-resztneve?

Henrik hangja most izgatott volt, de nem hallatszott gyávanak, inkább kihívónak. A sá-pad arcára is valami kihívó kifejezés ült. Az öntudat és a léleknek akaró ereje így leplezte a gyávaság izgalmat másik izgalommal.

A leány megfordította a fejét és a megdöb-benéstől engedelmesen válaszolt, de azért nagy közömbösséggel.

— Annának hívnak, — mondta.

— Köszönöm. Anna... nagyon szép... Szűz Mária anyját is így hívták, — mondta Henrik, a kit izgatottságában sosem hagyott cserben az agya.

A leány már menni akart.

— Jó napot, — mondta.

De Henrik most vakmerően, eszeveszetten ötletes volt.

— Csak azért voltam bátor megkérdezni a nevét kisasszony... Anna kisasszony, hogy tudjam, milyen néven illik magára gondolni.

A leány dermedten bámult Henrikre. Az mé-lyen meghajolt.

— A kezét csókolom Anna kisasszony, — szökött és nem tudta, hogy miért, de érezte, hogy mosolyognia kell, csúnyán, kihívón.

Azután egyáltalán nem sietős lépésekkel ki-ment az utcára és nem nézte, hogy a leány — Anna — mit csinál.

IX.

A tanácsos, a kinek házában Henrik lakást bérelt, katonák családjának az ivadéka volt. Anna nagyapja volt a családban az utolsó ka-tona. Fáradt, zaklatott életű ember volt. Részt-vett az 1859-iki olasz hadjáratban, a hol az egyik ütközetben messzire elkalandozott csa-patától. A százados életének ezen az emlékeze-tes napján néhány chasseur d'Afrique (a francia sereg) megtámadta. Élete veszedelemben for-gott és minden erejének és akaratának végső összeszedésével egymaga hármát ölt meg a chasseurök közül. A többi (még négyen voltak) erre elmenekült. A százados egyedül maradt a harcmezén és a mint a három elesett vitét nézte, három idegen embert, a ki az ő életére tört és a kiket ő küldött a halálba, fogadalmat tett, hogy — ha ép élettel kerül ki a hadjárat-ból — búcsút mond családjá mesteriségének, a katonáskodásnak. A mikor pedig hazakerült, lemondott a tiszt rangjáról, gazdagon meg-nősült és egész életében polgári ruhában sétált Buda utcáin.

A fia (Annának az apja) a kiegyezés utáni években lett emberre. Azokban az esztendő-kben férfiasodott, a melyekből minden erő és lendület hiányzott. A katonacsalád első pol-gári ivadéka a hosszú békének éveiben nőtt fel, azokban az években, a mikor a romantika még az irodalomban is pusztulni kezdett és a mikor Pesten a nagy, csúnya, stilustalan háza-kat építették. Fiatal korában nem volt semmi mozgalom. Únta az öregeket, a kik aggságuk ajándék esztendeiben csak a múltak emlékeiről tudtak beszélni, nagy, hősies emlékekről, a me-lyekben a fiatal ember nem igen tudott hinni.

Búcsúzni jöttem ki hozzátok:
Sárguló fák, hulló virágok,
Én édes szép haldokló feleim.
Készült a lelkem búra, gyászra,
Részvétre és vigasztalásra, —
S mást leltem idekinn.

Mást a derült őszi határba:
Bölcs belenyugvást a halálba.
S valamit a hulló lombokon át,
Mely félig remény, félig bánat —
A hittel teli elmúlásnak
Nyugalmas mosolyát!

S én, a ki vigasztalni jöttem:
Kétség s remény közt elgyötörten,
Én leszek itt künt egyre gyászosabb.
Én fűvek, fák mégis lehullnak,
Mind az enyészeté maholnap,
— Példáztván sorsomat!

S ím, a kit vigasztalni jöttem,
A nagy természet körülöttem
Édes vigasztalással ölel át:
«Tavasszal fű, fa újra éled,
Nem érde-e az örökelet
Halk, őszi himnuszát!»
Szabolcska Mihály.

NE HAGYJATOK MAGAMRA MÚZSÁK.

Akárhogyan filozófálok:
Kietlen út az én utam,
Bolyongok püsztoló világok
Útvesztő ingoványiban,
S mind sorvadozób, szomorúbb lesz
Ez az én szegényes kis életem —
Ne hagyjatok magamra, múzsák,
Rímek, ábrándok, játszatok velem!

Nem kértém én a sors kegyétől
Hatalmat, hirt és kincseket,
Csak álmat, mely a valóságok
Zord útján gyöngéden vezet,
S ha dal fakadt fel a szívemből:
Rózsákon jártam, megvolt mindenem —
Ne hagyjatok magamra, múzsák,
Rímek, ábrándok, játszatok velem!

Sötétül. Napom lehanyatlík,
S érzem, vele hanyatlom én,
A titokzatos fenékszínből,
Bús árnyak tolongnak felém,
Kezem reszkette hull a lantra,
S végső sóhajként sir át lelkemen:
Ne hagyjatok magamra, múzsák,
Rímek, ábrándok, játszatok velem!

TAKÁCS MENTHÉRT JÁSZÓI PRÉPOST, KIT KASSA VÁROS MOST VÁLASZTOTTA MEG DÍSZPOLGÁRRÁ.

Maga körül egyszerű ruházatú férfiakat látott, a kik vasárnaponként fölcserélték a nagy szé-les puha kalapjukat szürke czilinderrel, a Deák Ferencz iránt való tiszteletből omnibuszon jár-tak és az olcsó kabanosz szivart szívták, a ta-vaszt pedig azzal ünnepezték, hogy olyankor fiatal libát ettek idei ugorkasalátával. Látta nemzetének nagy költőjét, a ki cön-des, nyug-díjas tanárként, a Margitsziget fasorában sétál-gatott. A politikában kereste a régi nagy zsa-rnokokat és üzleties hatalmaskodókat talált a helyükben és a szabadsághősöket is kereste és azok helyett üzletieskedő szónokokra lelt. A höl-gyek is egyszerűek voltak akkor, a színház még nem izgatta a polgárok és a polgárok életét és a hivatalában sem talált semmi lelkesítőt. Meg-tanulta, hogy az a bölcs ember, a ki nem gon-dolkozik a dolgokon és a mikor övegye apja szemét lefogta, csak azért házasodott meg — érett emberkorban — hogy legyen, a kinek kö-szönhet, ha a hivatalból vagy egészségi sétéi-ről hazatér. Megházasodott, császárszakált nő-vestett, két újságra előfizetett, egy reggeli kor-mánypártira és egy esti ellenzékre, a polgári

körben, a melynek tagja volt, megtanult sak-kozni, új esztendőkor beállt hivatalársai tes-tületi küldöttségébe, a mely a minisztert üdvö-zölte, a nélkül a remény nélkül, hogy valaha ő is lesz az, a ki a minisztert üdvözölni fogja, nem izgatta az a rejtély, hogy mikor fog meg-halni, apja örökségéből kis házat vett, nehogy a mind drágább házbért idegen ember kezébe kelljen lefizetni, novemberben és májusban egy-egy rend ruhát varratott, minden harmadik esztendőben télikabátot és tavaszi felöltőt is, minden esztendőben elment az iskolatársak találkozására, nem tudta, hogy Pesten melyik utcában van az új operette-színház, a világ legnagyobb emberének az öreg Vilmos császárt tartotta, a ki nagyon idős és tisztelt férfi volt, apjának, az utolsó katonának, olaszországi naplőjegyzeteit fent őrizte a ház padlásán és kötelességtudó gondossággal nevelte leányát, Annát.

A felesége cön-des asszony volt, épen olyan, a milyen az urához illett. Azt, hogy erőnyes volt, Anna anyja nem is tudta magáról, hi-szen sejtelve sem volt arról, hogy más asszo-nyok is vannak a világon, mint hivek, taka-rékosak és erőnyesek.

Annát származásánál fogva tehát egy világ választotta volna el Henriktől. A kisasszonyt cön-desben nevelték, nem túlságos vallásossá-gban és ügyszólván minden tudás nélkül. Az iskoláskönyvein kívül a magyar és a német klasszikus költőket volt szabad olvasnia és a leány, a mikor elolvasta a Wallenstein, Schil-lernek ezt a katonás drámáját, a melynek alakjai között öntudatlanul is a nagyapját ke-reste, azt hitte, hogy már mindent tud. Meg-adással viselte egyszerű ruháskáit és csak ké-sőbbben, hogy serdült és pesti leányokkal is találkozott az iskolában, a varróban és a zene-konzervatóriumban és azoknak a pompázatos fényűzését látta (Anna akkor értette meg elő-ször ennek a szónak: «Páris», az értelmét, a mikor egyik iskolatársnőjén halaványkék li-berty-selyemruhát látott és frou-frou frizurát), akkor fájdult meg kissé a szíve. De otthon nem mert szólni. Félte, hogy összeszidják, ha rangosabb ruhát kér és ekkor meggyűlölte a pesti leányokat. Elhatározta, hogy az a szép, a mit ő hord és sok fiatalos gyűlöléssel rossz teremteseknek hívta magában a pesti leányo-kat, de a szüleiére sosem mert haragudni a sa-ját egyszerűsége miatt. A szerelemről csak a Schiller költeményeiből tudott meg valamit, de csak annyit, a mennyit ugyanennek a költő-nek az írásából a tavaszról, a hősieségről és Spanyolországról megtudott.

(Folytatása következik.)

A SOPRONI MÚZEUM.

Öröm megfigyelni azt a hatalmas lendületet, melyet a vidéki múzeumi ügy a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének s Tanácsának czéltudatos munkássága folytán az utolsó évtizedben vett. Szinte már megszoktuk, hogy minden októberben, a múzeumok és könyvtárak országos szövetségének ünnepies vándor-közygyűlésein egy-egy új, pompás múzeumot vagy könyvtárat ad át rendeltetésének s kapcsol bele a vidéki múzeumok és könyvtárak kitünően átgondolt s egyre tökéletesebben kiépülő szervezetébe. Ez évben a soproni múzeumot kapta ajándékba a magyar kultúra. A vidéki múzeumok azon típusának példászerű megvalósítása, mely a városra és a megyére vonatkozó emlékeket és termékeket mutatja csak be, de ezen belül sokoldalúságra és sokféleségre törekszik, szemben az emlékeknek csak egy bizonyos nemét gyűjtő szakmúzeumokkal és a nagyobb földrajzi körzetre kiterjeszkedő, az összefoglalás és válogatás, a muzeális szintézis munkáját végző múzeumokkal.

A soproni múzeum eredete társadalmi akcióban gyökerezik. 1867-ben alakítják a soproni polgárok a «soproni történelmi és művészeti egyesület»-et, melynek főcélja a város múltjára vonatkozó emlékek gyűjtése volt. Az egylettől gyűjtött anyag vetette meg 1881-ben a városi múzeum alapját, mely 1896-ban az időközben keletkezett megyei múzeummal egyesült. Az új egyesített múzeum 1897-ben az új városháza egy nagyobb és négy kisebb termében nyert elhelyezést, a honnan az állam, illetve az Orsz. Főfelügyelőség fokozott gondoskodása folytán meggyarapodva, a most megnyitott pompás kis palotába, saját otthonába költözött. A soproni múzeum ugyanazt a pályát futotta meg, mint a legtöbb magyar vidéki múzeum, a melyek fejlődésének szinte törvényszerűen egymásra következő három stációja: a társadalom, a község, az állam. S a fejlődési fokozatok ez egymásutánja azt a becses és megnyugtató tanulságot rejti magában, hogy a magyar vidéken a múzeum társadalmi szük-

séglet fejleménye, melyet az állam már csak szankezionál, s hogy — tovább fűzve a következtetést — a vidéknek kulturális termékenysége jóval nagyobb, mint sok fővárosi kávéházi ablaküveg mögött gondolják. További elmélkedésre alkalmas az a megfigyelés, hogy mint Sopron, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Sümeg stb. példája bizonyítja — vidéken a múzeumok alakulnak, Pesten a múzeumokat — az egy Nemzeti Múzeumot kivéve — az állam (vagy a község) alapítja, létesíti.

A soproni múzeum csaknem minden tárgya a nagy múltú város és megye területéről való. A Fertő-tóból kiásott kőkori agyagedényektől a sopron-kapuvári születésű Lukácsy Lajos modernül magyaros terrakotta-szobraiig felöleli az emberi mívelődés minden korszakát. A múzeum őskori csoportja a legjelentékenyebbek közé tartozik hazánkban; darabjait javarészt a Bella Lajos ásatásai hozták napfényre, s tudományos feldolgozásukkal az ő kemény logikájú magyar koponyája a hazai ősrégészetnek egyik legértékesebb és legeredetibb fejezetét nyújtotta. Sopron helyén a római hódítás kelte telepet talált, Scarbant-ot, melyet a rómaiak Scarbantianának neveztek el, s virágzó municipiummá fejlesztettek. A régi Scarbantia számos kiváló emléket őriz a múzeum, terraszigillata edényeket, üvegpoharakat, serlegeket és talakat, borostyánkő dísz tárgyakat, felett művészi érzékkel faragott domborműves sírköveket, stb. De alig van a megyének községe, melyben ne bukkantak volna római kori régiségekre. A pölöskei római törhüvely egyike a legérdekesebb pannoni bronztárgyaknak. Két lapját művészi számíttással elhelyezett domborműves indák, levelek, fürtök, s ezeket csipkedő madarak, valamint emberi alakok díszítik. Egyik oldalán «Utere feliciter» — használd szerencsével — buzdító felirat foglal helyet. A régibb középkort a csorna-csatári honfoglaláskori lelet képviseli legméltóbban; valamely honfoglaló vitéznek, sirjába magával vitt ékszereit, nyakperczét, csüngőit, díszes pitykéit és szíjpántjait foglalja magában. Az újabb középkori tárgyak közül az ú. n. Cundpald-kehely, a legregibb e nemű hazai emlék a legnevezetesebb.

Anyaga aranylemezzel bevont réz; gombjára «Cundpald» régi germán név — valószínűleg a készítő neve — van bevésvé; készítése ideje a VIII. századra tehető. A város régi felett ipari és polgári életének dokumentumai a czeheknek a múzeumban nagyszámában őrzött emlékei: czehládák, ezimeres és feliratos kancsók s poharak.

A XVII. és XVIII. század Sopron művészet-történetének különösen termékeny szaka. E korból valók a helyi építészeti azon emlékei, — barokk és rokokó patriczius-házak, díszes kapuzatokkal, kellemes hatású homlokzatokkal és jellegzetes udvarokkal — melyek Sopront a régi városi építészeti szempontjából a Dunántúl legművészibb városává avatják. Ugyanez időben soproni szobrászcsaládok a hatásosan tagozott és díszesen faragott temetői síremlékek néhány igen eredeti típusát fejlesztik ki, melyekből szép kollekciót látunk a múzeum parkjában. A korbéli bútorművészet sem volt kevésbé fejlett; emlékeiből a múzeum egy soproni patriczius-szobát állított össze, melynek szép darabja ugyan nem Sopronban, de Sopron számára készült holicai gyártmányú s a XVIII. század második feléből származó hatalmas rokokó kályha is. Modern muzeális felfogással interieurokban mutatja be a múzeum a megyei népművészet termékeit is; a megye háromnyelvű lakosságának megfelelő egy-egy magyar, német és horvát ünneplő parasztszobát állított össze.

A soproni festők műveit két terem foglalja magában, nem egy kellemes meglepetést szolgáltatva. Nem is annyira a sopronmegyei születésű és Sopronban hosszú ideig működött Dorfmeisternek, az osztrák barokk-festészet sablonait mesteremberi felfogással követő e XVIII. századi festőnek itt összegyűjtött képei kötöték le érdeklődésünket, mint inkább a múlt századi soproni festők művei. A biedermeyses Pálmai, a genrefestő Igler, a 70-es években plein-air tanulmányokat folytató Graf Lajos és a két éve elhunyt, s finom tónusaival kitűnő Hauser a legkiválóbbak köztük. Ha mást nem is nyújtana, már azért is hálásak lennénk az új soproni múzeumnak, hogy e mesterekkel megismertett bennünket.

KEHELY A VIII. SZÁZADBÓL.

SOPRONMEGYEI MAGYAR PARASZTSZOBA.

SOPRONMEGYEI NÉMET PARASZTSZOBA.

ELŐCSARNOK.

PATRICZIUSOK RÉGI SÍREMLÉKEI A SOPRONI ÚJ MÚZEUM UDVARÁN. — Balogh Rudolf felvétele.

ROKOKÓ KÁLYHA.

SOPRONI RÉGI PATRICZIUS SZOBA.

A SOPRONI ÚJ MÚZEUM. — Balogh Rudolf felvételei.

SZARVASBŐGÉS.

IRTA BÁRSONY ISTVÁN.

Itt az ősz. A hajnalok hűvösek, csipősek; az erdő völgyeit napkelte előtt köd fekszi meg, a melynek lengő fátolszövetét szeszélyesen tépi, tolja, gyüri-sodorítja a levegő áramlása. A köd kigyózdó-tekerő sikkással csuszszan arrább, és mintha fáradt madár volna, úgy ejti lejjebb-lejjebb a szárnyát. Leszáll a köd, tehát szép tiszta idő lesz. Az ég még csak most kezd derengeni; a hegyek sötét tömegein sejt már a szem egy kis színt: a zöldnek változó árnyalatait. S én egy órával ezelőtt indultam volt a vadászházból, hogy mire, úgy a hogy, látni lehet: itt legyek a szarvasok hazájában.

*

Szeptember második felében a hegyek közt későn hajnalodik, pedig a míg a célzás lehetetlen, hiába addig minden tudománya a vadászknak. Az egyetlen, a mit tehet, az hogy mire a puskájának hasznát bírja venni, ott érje a hajnal, a hol találkozhatik nemes vaddal. A mikor elindultam, még tolvajlámpásra volt szükségem, hogy a sötét erdő fekete ösvényén s az utamat szelő patakokon át el ne veszítsem a helyes irányt; egy darabig a patak mormolása mulattatott, azután az «erdei kakas» (a lángbagoly) síró feljajdulása volt a szórakoztatóm. De aztán egyszerre csak megszólalt valaki messzire, a túlsó hegy határában, és döngő harsanásával eltérítette a figyelmemet patakról és erdei kakasról. Ott egy szarvasbika kezdte hajnali ömlengését, szerelmi valóságát.

A méla, csöndes erdőszégen, messze minden emberlakástól, olyan különös, vadászszívet dobogató hang ez. Mintha a föld alól kondulna valami nagy ébresztő óra!... A szarvas tudniillik lent volt a völgyben s onnan harsogta szét asszonyainak szülő hívását. Azok körülötte legelgetnek-téfergnek; pákosztoskodnak; csipegetik a vágás zamatos füveit és hallgatják az ő urok és parancsolók jeladását. Mindezt én nem látom; de tudom, hogy így van. A bika morduló mély bőgése elárulja az öreg urat, a ki bizonyosan gondoskodott róla, hogy ne maradjon magára a szarvasnász évadján. A fiatal sihederegenyek bizony csakúgy kerülgetik ilyenkor a szerencsés és erős don Juanokat, a kikhez közeledni alig-alig mernek; akkor is majdnem mindig futásra készen.

Messziről, még messzebből, csakugyan döngéssel egy vékonyabb hangú levele. Szinte kétségbeesett siránkozásnak tetszik az öreg koronás határozott erős hangja mellett. Ebből a versengésből aligha lesz párba. A mérkőzéshez körülbelül egyforma bajvívó-erények és készségek kellenek.

*

Most már tudom, hol kell keresnem a nagy urat. Arra tartok. A cserkésző út völgynek kanyarodó hajtárára térek.

Eddigél minden lépést fűelve, neszelve, óvatosan tettem, nehogy fölösleges zajjal elriaszssak valamit, mit a homályban nehéz, vagy tán lehetetlen lett volna észrevennem. Hisz a nyugalmat és csöndet kedvelő szarvast még akkor sem szabad zavarni, ha tulajdonképen «nem is beszélhetünk vele»; azaz: nem közelíthetjük meg eléggé, vagy nem «adhatunk le rá egy jó lövést.» A megriasztott szarvas rendszerint kerül egy darab ideig azt a helyet, a hol idegent és egyszerűen veszedelmet vett észre. Magunk rontjuk el tehát a számunkra máskor talán kínálkozó esélyt, ha erre nem ügyelünk. De most, mikor a vén bika csalogatott a völgybe, nem tördtem mással, csak ő vele. Hátha szeszélyesen elhallgat és akkor sokkal nehezebbé válik a feladatam: hogy a vágás minden bokrárt átkutassam a messzelátommal? Pedig a míg «ordít», addig a hang után mehetek s alig kell egyébre ügyelnem, mint hogy az óvatos, csöndes, vi-

gyázó tehenek föl ne fedezzenek. Előre tehát, gyorsan!...

Gummitalpú cserkésző cipőmmel teljesen nesztelenül lépegethettem a köves ösvényen, a hol a vágás bokrai pompásan fedeztek és a lábam alá egyetlen fonnyadt levél sem kerülhetett most még. Itt a buja fiatal erdő sarjbokrai még olyan üdék, hogy hervadásnak-fonnyadásnak legkisebb nyoma sem látszik rajtuk. A lombok gyönyörű zölddel pompáztak; a mogoró- meg a somcserje összekeveredik; a piros, érett som úgy mosolyog rám, hogy ha nem lenne olyan sietős az utam, pákosztos gyerek módjára látnék neki, hogy jömlakjam belőle. Talpam alá néha egy-egy mogoró kerül, a mely széjjel is roppan testem súlya alatt; ez jóformán az egyetlen nesz, a mit közvetlenül okozok; a bokrok közül sármányokat riasztok fel, a melyek surrova szálltak arrább; egy kis hegyi billegető nagyon nehezteli a háborgatást; sivitó panszkodással röppen egy kőre hegyére s onnan is rám csipog.

*

A vén bika pedig e közben is csak fújta a notáját, a melyben nyilván nagy gyönyörűségök telhetett láthatatlan, bujkáló, szétszórta legelő asszonyainak. A mily gyorsan csak lehetett, úgy közeledtem a morduló hajnali üdvözet felé, a melyet az égerbokrok közül hallottam, onnan lentről, a patak medréből. Ösztönszerűleg néztem magam körül néhánéha; hisz itt is ácsoroghat valami, némán; talán egy bátoratlan szarvaskamász, a mely maga még nyikanni sem mer; de ha gyanúsat vesz észre, akkor olyan robajjal tud menekülni, hogy azzal a többi is riasztja, ijeszti, futásra ösztönzi. Egy ilyen kémlelő pillantással megláttam a pirosló hajnalit, a mint feleségesen gazdag és buja rózsakoszorúját rátette az előttem nyújtózó nagy hegyek ormára.

Hála Istennek, ha most kerül eléem a szarvas, most már pompásan célba tudnám venni!... Siessünk, siessünk!...

És siettem, a hogy a cserkésző vadász — a kinek minden lépésére ügyelnie kell, — csak siethet. Sokkalta jobban hallottam a saját lélekzetvételemet, mint a cipőm topanását. Azt hiszem, az árnyék sem surranhat nesz-telenéből. Az égeres, a hol a vén bika morgott, alig lehetett messzebbre tőlem háromszáz lépésnyire; de a bokrok jóformán minden lépésemnél sűrűbbekké váltak s a buja galy-szövedék átnyílt az el-elvesző cserkésző-út fölött, úgy hogy néhol csak apró lombalagutakon átbukálva bírtam előre hatolni. Minden ilyen galyatrezzent tolokodásom zizeg nesz-szel járt s ilyenkor magam is, mintha figyelő vad lettem volna, riadtan állottam meg; hallgatóztam, füleltem: nem hallom-e tovarobogó szarvasok zaját, a melyeket a vigyázatlansággal én ijesztettem el.

Nyitott szájjal, elfojtott lélekzettel, verejtékező homlokkal, dobogó szívvel ácsorogtam ilyenkor, a míg csak újra nem bőgött a bika. Az volt a megváltásom. Az azt jelentette, hogy még nem sejtí jöttömet. És az volt egyszer-ször mind a reményemem is. Hisz ez után a hang után mégis csak meg kell találnom az irányt, a hol a nagyurat keressem.

*

Már nem lehetek tőle messzebbre kétszáz lépésnyire. Messzelátommal nyugtalan kém-szemlét tartok a sűrű bozót fölött. Közébe látnom teljes lehetetlen. De az égerbokrok nem magasabbak nálammal és — végigbor-sódzik rajtam hirtelen az öröm! — Ott ni!... a hol a legsűrűbbnek tetszik a bokrokat, valami mozog fölöttük; két hatalmas karó, tele ágas-bogas szárazgallyal... az ott a vén bika agancsa!...

Belőle magából még egy szál szórt sem látni, de a disze, a fegyvere, ott hajladozik

sötétén, és fehér végei meg-megcsillannak mohó szemem előtt. Szinte bizonyos, hogy ott tisztáz van, a melyet innen nem bírok látni; de a nagy bika ott ömleng valamelyik felesége mellett, a melyhez erőszakos és mégis epedő hargon szavaja szerelme stanzáit. Közben-közben olyanokat rőfög, mint a hargos vadkan; pedig éppen olyankor a legolvadóbb szívről.

Mit csináljak? Merjek-e közeledni? A cser-késző út itt már eltűnik a gyepes-füves sűrű-ség közt, a mely az emberi testet át nem ereszti maga közt, a nélkül, hogy meg ne si-mogathatna. Pedig csak egyetlen elhibázott, tü-relmetlenebb, zajtokozóbb mozdulat és — vége! Itt minden bokornak, minden lombnak, min-den gálnak füle van most; csakhogy én nem tudom, melyik mögött leskelődik az az örökké éber fül: a szarvastehenek neszes füle.

Mégis előre igyekszem! Akárhogy is, bár-mily nehezen is. Már nem is lépek, hanem térdem csúszom. Már nem is térdelek, hanem elnyúlok, mint a használt lopódzó hiúz. Így nyerek egy-egy arasznyi térséget. Még vagy ötven lépést; azután megint vagy harminczat... magam sem tudom, mennyit; de a nagy bika morgása mintha egyenesen a fülemből tudulna. Egy keskeny tisztára bukkanak; azon lihegve sietek át, szinte földig görbült testtel. A mint a végére érek, nincs tőlem tovább a szerelmes párt rejtő bozót ötven lépésnyire.

Most meg kell pihennem... Hisz se látok, se hallok a nagy erőfeszítéstől, hogy elfojtsam erős-gyors lélekzésemet. Ha most elem top-panna a «nagyúr»: tíz lépésnyirel is elhibáz-nám. Várni kell! Csak addig, a míg lecsilla-podik a tudóm; a míg rendesen bírok lélek-zetet venni. Várni!... persze!... de mikor az Isten haragja ép most szólatatja meg azt a sejtlenkedő fiatal legényt is, a mely nem bírta már el az öreg úr pásztoróráját és ő maga is vakmerően erősebb tolokodott. Itt nyekereg, olyan közel hozzám, hogy a fújtatását is hallom; a szél jó, felőle fúj, engem nem szimatolhat meg; de az öregnek ennyi szem-telenség mégis sok; hirtelen dühbe gurul; egymásután kétszer-háromszor bőffen nagy ha-raggal és aztán hallom, hogyan csörtet keresz-tül, nyilegyenesen, a kölyök felé, a ki hábor-gatni meri. Az sem rest; megfordul és illa berek, vágat ész nélkül vissza; jól tudja, hogy a mi most következik, nem tréfa; ez nem olyan vívógyakorlat, tempa, életlen kard-dal, hanem ádáz szuronyroham, a melynek nem lehet ellenállni.

Még szerencsém, hogy nem felém iramla-nak, mert eltiporhatnának itt, a bokrok közt, a nélkül, hogy rájuk bírnék löni. De a mikor a nagytestű koronás hős mellettem elzuhog, nem lehet messzebbre huszontól lépésnyire. Agancsa úgy szánt végig a bokrok fölött, hogy minden inog, hajladozik, zizeg, pattog, ropog tőle. Hatalmas roham ez, a mely szinte kísér-teties a testtelenségével; hisz megint csak úgy van, hogy egy szál szőr nem sok, de annyit sem látni a nagy szarvasból. Csak az agancsát! Azt a hatalmas két rudat, a mely fehérhegyű, esiszoltvégű dárdákat feszít előre és döntve-döntgetve mindent, keresi a kis pimaszt, a ki esze nélkül tűnik el s nem is mukkan többet.

Én pedig csak hallgatok, bámulok, állok, várok, és egyáltaló helyemben, mozdulatlanul is szívdobogást kapok ijedtemben, a mikor megértem, hogy a nagy bika elvonul; vonul tovább és vissza már nem is jön.

Tehát megbuktam! Hiába volt minden. A sok izgalom, a sok ügyeskedés, a kockázatos pró-bálkozás az idáig jutásra. Vége. Ezzel ma «nem beszélek».

*

A nap éppen kibújik a hegyek ölén egy ha-sadékon és megaranyozza a széles, tündér-szép, harmatos völgyet.

A vén bika elhallgat. Talán ő is ebben az isteni panorámában gyönyörködik. Vége a hajnali bőgésnek.

BALÁZS BÉLA: «Az utolsó nap», a Nemzeti Színházban.

Fiatl íróink között Balázs Béla a leg-problematicusabb. Megpróbálkozott jóformán minden műfajjal, a filozófián kezdve a lírán és a novellán át a drámaig, a drámán belül a modern társadalmi és pszichológiai rajzon kezdve a misztikus misztériumon át a his-tóriai tragédiáig. Minden munkája azt bizo-nyítja, hogy nem mindennapi dolgokra tör, nem éri be az író népszerű szórakoztató sze-repével, több akar lenni: költő, eszmék ki-nyilatkozttatója, nemes formák játékaának me-tere, erős és finom lelki megindulások, trans-cendentális mélységek felfedezője. A gesztusa mindig nagy lendületű. A szándék és a meg-valósulás közt azonban nagyon hosszú az út s Balázs Béla ezt az utat nem bírja lélekzet-tel. Nagy iramban indul és erőszakkal ér-kezik. Minden dolga töredékes, tökéletlen, csak a gesztusok maradnak benne, az indulat, a mely lendítette őket, valahogy kihül, erejét veszti. A gesztus pedig, így magában, veszedelmesen hasonlít az ágáló rossz színész pózához.

Fentartás nélkül hiszünk a fiatal író szán-dékainak komolyságában és őszinteségében, mert látjuk, hogy ő maga is komolyan veszi magát, csakugyan akarja azokat a nagy dol-gokat, a melyeket akarni látszik s a dolgok-nak a nehezebb végét fogja meg, holott a könnyebb végével — routineja és ügyessége van hozzá — alighanem hamarabb és könny-nyebb sikereket arathatna. Hogy azonban megvan-e benne a nagy dolgok véghezvitelére való művészi gazdagság, avagy csak egy tisz-telretelű, de hasztalan ambíció vergődése-e, a mit csinál, — a felől még mindig kétségben vagyunk. Ezért mondtuk problematikus írónak; nem tudjuk, mire várjuk, hova tegyük és nem tudunk tisztába jönni vele, hogyan értékeljük.

Új darabja, *Az utolsó nap*, melyet most adott elő első eredeti udonságú a Nemzeti Színház, nem hoz közelebb a probléma meg-oldásához. Első darabja, a *dr. Szélpál Margit* óta, a mely alig volt egyébként tekinthető, mint balsikerű kísérletnek, sokat tanult, de csak külsőségekre vonatkozó dolgokat, szín-padi beosztást, jelenetkezést, a szinpadí képek beállítását. A kód azonban, mely első darab-ját elfolyó testivé tette, a mely művészi le-végő helyett előmlők versein, misztériumain, még novelláin is, melyek mégis leginkább megfoghatók, mert való életlésben gyökere-zők, — nem oszlott el most sem, nem ala-kult egy szilárd mag körül meghatározott, di-menziókkal bíró testté. *Az utolsó nap*, bár jócskább és látszólag dolgaiban többet nyújtó, de semmivel sem jobb és meggyőzőbb darab, mint a *Szélpál Margit* volt és a mi fődolog, semmivel sem mutatja az író igazi céljai-hoz közelebb.

A mi a jóakaratot, buzgó igyekvést, szóval az akaratot illeti, abban nincs hiány. Szép, színes szinpadí képeket igyekszik adni, me-szel a dekoratív hatásokkal, a szemén keresztül is megvesztegetik a nézőt s ebben a színház s a rendező is töle telhetőleg támogatja. Erde-kesnek, nagy arányúnak, a normális emberi nagyságnál nagyobbak koncepiált alakokat vezet elénk, nagy, végzetes szenvedélyeket próbál megmozgatni s mély filozófiai perspektí-va-kat próbál nyitni alakjai és cselekvénye mó-gótt. Mindez azonban merő rudimentumaiban marad: az alakok nagysága csak hangzatos szó, nem élő valóság, a szenvedély papírossal bélelt szavak halmozódása, nem megragadó erő s a filozófia ökönyalként szerethető eszme-foszalányok terjengése, nem szerves ősz-szetartó magva a darabban.

Az író láthatólag mindent megtesz, hogy meggyőzőn. Gondosan motiválja alakjainak minden mozdulatát, cselekvényének minden fázisát, de motiválása nem győz meg, nem magyaráz semmit és főleg nem elevenedik, tehát nem is elevenít meg. Alakjait nem ért-jük jobban a közepén, mint az elején, a vé-

gén, mint a közepén. Mi fajta ember az a perugiai Simonetto, a ki körül az egész darab forog? Csakugyan az az örökkévalóság felé fordult szemű, misztikus lélek, a kinek a szerző elgondolta, vagy csak gomolygó köddel bélelt, érthetetlen fantasztá, a kinek a szin-padon látjuk? Emberfeletti nagyságának kel-lene lennie, de nem tud emberfeletti ará-nyokat ölteni, — egyáltalán nem tud arányo-kat ölteni, mert nincsenek körvonalai, nincs térfogata, nincs tulajdonképeni emberi és drá-mai tartalma. Miért akarja elszakítani a fiatal Rafaelt szerelmestől, a szép Liviától, még a saját és Livia élete árán is? Egy agyrémért, a melynek semmi alapja, azért, mert Livia szerelme akadály lenne Rafaelnek útjában a halhatatlanság felé, — triválisan szölvá azért, mert a nagy művészek nem szabad a há-zasság kolomczát fiatalon a nyakába venni. Liviától ugyan lehetne Rafael még oly hal-hatatlán, a mint hogy lett is halhatatlan nem egy nagy művész, bár fiatalon házaso-dott. Aztán kicsoda misztikus erővel bírja rá Simonetto Liviát, hogy lökje el magától Ra-faelt, a kit szeret? A szerző itt valami nagyon mélyet, a lélek tudatlannal rejtelméből felho-zottat akart mutatni, de a jelenet groteszkül hasonlít a sarlatán hipnotizálók mutatványai-hoz és megértetni nem értet meg semmit. (Ebben persze főrése van Beregi Oszkár ádáz szemforgatásának és pincze-basszusban tartott beszédének is.) Egy végzetes akaratnak más, ellenkező akaratra való erőszakos átvitele el-képzeltető, költő talán meg tudja találni az eszközöket arra is, hogy elfogadtassa, plauzi-billissé tegye, de ezeket az eszközöket Balázs Béla nem találta meg. Úgy sejtjük, a barát-ság és szerelme összeütöközését akarta Simo-nettóban megérzéketni, de ezt is csak sejtjeni lehet, — nem ebből fejjük ki a történet, ez a motívum csak mintegy kívülről van bele-szorítva a darabba. Rafael alakjában nem tudja sejtetni a halhatatlan szellem csirá-zását; a kit élénk állít a szinpadon, az egy affektált, hol pőzoló, hol meg rimádkódó sihe-der, a kinek nincs egy szava, egy mozdulata, a mely elárulná, hogy csakugyan az, a mi-nek mondják: egy az örökkévalóság felé in-duló művész. A többi alak egytől-egyik kulissza-szerű keltek, irodalmi és szinpadí sablon. Egy-sines az összes alakok közül, a ki csak vala-mennyire is egyénien elválnék a többiektől, ki-emelkednék a daraból a maga plasztikus kör-vonalalaival, életre elevenednék. És nem fűzi össze őket semmi organikus összetartozás, csak a szerző szándékának esetlegessége.

Általában semmi sem törvényszerű, semmi sem organikus a darabban. Az egész egymás-sal sehogyan sem kapcsolódó gondolatoknak tel-jesen külsőséges egymás mellé rakása. A szer-ző eszeveszhetőleg azon törekszik, hogy az eg-ész egy közös keretbe, egységes világnézetbe foglalja össze, de igyekezete hasztalanná válik, mert *nincs* neki szerves világnézete. Az ala-kok, cselekvény, nem egy a világot a maga szögletéből látó elmének belső átételeket szin-padra vetítő megnyilatkozása, nincs mögöttük az író lelke magváig nyúló perspektíva, — egyáltalán semilyen perspektíva nincs mögöt-tük. Itt is csak vergődő akaratot látunk, telje-sülés nélkül. A mi a darab szavai, jelenetei, egész cselekvénye mögött van, az csak kód, alakatlan, sülytalan, semmitmondó kód. Em-bert meglevenítve jellemezni, emberek aka-ratának, erényeinek, bűneinek, szenvedélyeinek, érdekeinek, illúzióinak és indulatainak össze-szűrődéséből eleven, az emberi életet vagy an-szárnyat tükröző cselekvényt alkotni csak az tud, a kinek van saját, lelki elmé-nyekből és ezek reflektálásából szervesen ki-nakult világlátása, a ki embereket, dolgo-akat, eseményeket a maguk perspektívájába be-állítva tud nézni. Balázs Bélában szemmel látható a törekvés erre, mint minden jóra, de

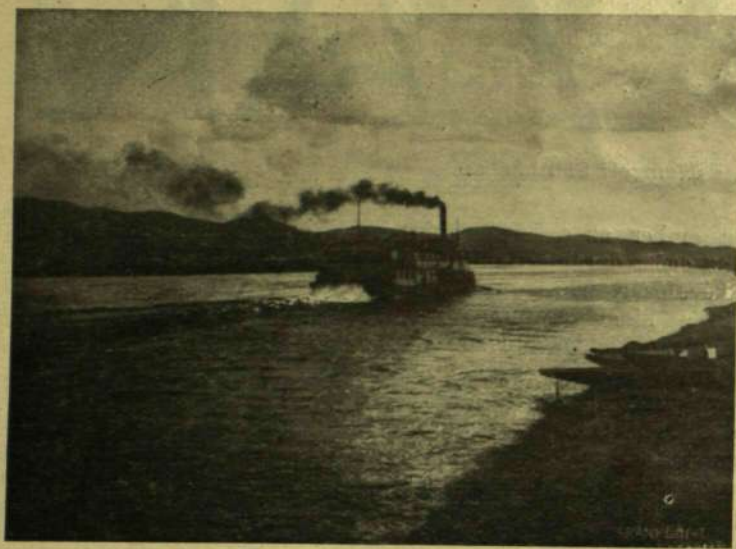
épen ebben a dologban nem ér a törekvés semmit, ennek organikusán, magától kell jönni, mint a hogy a szőlő édes levéből ma-gától, belső erőknél fogva, kívülről jövő, tuda-tos behatás nélkül fejlődik ki a bor ereje és egyéni zamata.

Az utolsó nap nem emberek és cselekvések drámája, hanem csak a szavak drámája. Mintha benne eszme, érzés, akarás, mind szavakba, egy-mástól különvált, közös gyökerűktől elszakadó szavakba foszlana. Az író mindig szavakba, szavaknak színes és változatos tömegébe osztja szét mondanivalóját, de ha igazi író, akkor a sok szó mind egy közös pontból ered és oda is vetődik vissza, láthatatlanul össze van kap-csolódva ezzel a közös eredőponttal és egy-mással, mint a hogy a növény szára, minden levele, minden virágának minden szirma a gyökérből ered és folytonos, élő kapcsolatban marad a gyökérrel és egymással. Balázs Béla-nál a szó elröppen a gyökéretől, külön életet él és külön is marad a többiektől. Ezért olyan is, mint a letépett virág: egy pillanatilag szí-nes és illatos, aztán hamar elfonnyad, elhal. A darabban, ezt senki nem tagadhatja, nagyon sok szép, magában véve érdekes, sőt mély-ségeket legalább is sejtető mondas van, de ezek a szinpadról teljesen hatástalanul hangzanak el, alig vesszük észre őket. Ebben persze a színészek is hibásak, a Nemzeti Színházban, fájdalom, már rég nincs otthon a szép beszéd művésze. De hibásabb a darab maga, mert a szinpadról a legszebb szavak is csak akkor hatnak, ha szép valóságok is vannak mögöt-tük. S Balázs Béla szép mondasai épen csak mondasok, nincs mögöttük semmi. A szóköl-tészet másutt még csak elkápráztatja a ke-vésőbbé figyelemeket, a szinpadon teljesen semmivé válik. *Az utolsó nap* is olvasva jobb hatást tesz, szép mondasai, ha észrevesszük is aförizmatikus, a dolgok lényegéhez szer-vesen nem tartozók voltak, mégis csak fel-frissítik egy pillanatra figyelmünket.

Az előadás aztán végkép kivégezte a dara-bot. A rendező, Ivánsz Jenő megette, a mi tőle telt: szép díszletek és kosztümök leg-alább a külsőségeket, a szemnek való tettek színésse s volt néhány szép kép is, külö-nösen a harmadik felvonásban. Mint színész azonban Ivánsz se tudta életre kelteni Astorre Baglione monumentálisnak gondolt, de jelen-téktelennek és sablonszerűnek sikerült alakját. Beregi teljesen — szinte még a külsejében is — elasszonyosította Simonetto alakját s az ürességeket, melyek a szerepben maradtak, affektációval töltötte ki. Váradi Aranka, a hol szenvedően érzelmes volt, talált néhány igaz hangot, de a hol szenvedély, önmagából kikelő izgalom kellett volna, ott elhagyta ereje. A többiek olyanok voltak, mint a sze-repeik, jelentéktelenek és élet nélkül valók.

Az előadásnál, mondhatni, érdekesebbek vol-tak a felvonásközök. Nálunk egész szokatlan, hogy a közönség pártokra szakad. Most va-lami efféle láttunk, valamit, a mi hasonlít ahhoz, a mikor a közönség egy része ki akarja küzdeni a sikert a másik rész ellenére. A nagyobbik rész passzív resistenciában ma-radt s ezzel szemben egy lelkes kisebbség jó-hiszemű klakkot alkotott. Nyilván a szerző-nek vannak hívei, a kik hisznek benne és biztatni akarták. Talán a szándékait szeretik. Ezek a szándékok jók is, megbecsülésre méltók, de a jó szándék, sajnos, csak az erkölcs világában ér valamit, a művészet világában csak a teljesülés jön számba, sőt mennél na-gyobb a szándék, annál kirívóbb a megvaló-sításra való erő hiánya. Mi is szeretnénk hinni Balázs Bélában s épen azért foglalko-zunk ilyen nyomatékosan és részletesen darab-jával, hogy megmutassuk, mennyire komolyan vesszük. Eddigi szkepszisünkkel azonban, saj-nos, tovább is fenn kell tartanunk vele szemben.

Schöppin Aladár.

KEREKES GŐZHAJÓ A SELENGÁN.

LÁTOGATÁS EGY BURJÁT KOLOSTORBAN.

Urga, augusztus 18.

Urgából irok, Mongolia fővárosából és a lamaizmusnak Lhassza után második szent városából, a hol a mongolok földi istene, a Kutuchta-Láma, más néven a Bogdo-Chan lakik az ő kisebb és nagyobb rangú, vörös és sárga lámáinak ezrei közepette. Szinte tolatkodva kívánczik az író tolla alá az a temérdek színes impresszió, a mi ebben a ragyogóan színpompás és a mi megszokott fogalmainktól a legteljesebben elütő kolostorvárosban percről-perczeré éri az európai embert; ha épen a benyomásoknak még egyre halmozódó tömege maga is nem volna akadály a annak, hogy azokat papírosan máris meg lehessen rögzíteni; másrészt, ha az egyetlen miserábilis orosz *gosztinnjica* falatú szobájába nem hallatszanék be kedves szomszédomnak, egy éjjel-nappal síró csecsemőnek a hangja, az utcán robogó mongol lovasok dübörgése, a bazár szízhangú lármája, egyszóval mind az a kellemetes zaj, a mit a világ tulsó oldalára kívánna az ember, mikor íráshoz fog. Még a fényképeink sincsenek előhíva erről a nagyszerűen érdekes *dazan*-(kolostor) tömkelegéről és így egyelőre jobb lesz, ha olyasmiről vetek papírra egynehány rövid emlékeztetést, a mit ugyanebből a lamaizmusból ide, a főváros felé való utunkban láttunk.

A nagy szibíriai vasútvonalat a Baikal-tó mögött, Irkueztől ötödfélszáz versztnyre keletre, Verchne-Udinskánál hagyja el az errefelé igyekvő utas és ezzel együtt jó időre maga mögött hagy mindent, a mit mi idehaza kulturának, vagy kissé önzőbben, de világosabban kényelemnek szoktunk nevezni. Verchne-Udinsk a maga húszezer lakosával még csak emlékezteti az embert valahogyan a városi életre; még járdának kivezett deszkapadló is húzódik a főutczán a házak előtt és azon föl-alá tornázva korzókik estefelé a közönség, de a mikor a Seleng folyón közlekedő gőzhajóra parkodik az ember, akkor láthatja, hogy már ugyancsak mélyen került Ázsiába. Velünk csak egyszer borult föl a meredeken lejtős folyóparton az állomáshoz igyekvő kocsi; magunk még jókor kiugráltunk belőle, de a podgyászdarabjainkat már csak nagynehezen lehetett megmenteni attól, hogy a Selenga hideg vizében meg ne fűrdjenek. A gőzhajó «állomás» főleg egy karból áll, a melyhez egy, ha nem is Noé apánk, de legalább is Fulton Róbert idejéből való hátulkeresek alkotmány van hozzáköve. Fával fűtik a járművet és jóhiszemű tanuk állítása szerint fölfelé is tud menni a folyón, ha nem túlságosan erős a sodra. Majd elváltak. A jegyváltó bódében tizenöt rubelért színes papírost nyomnak a markunkba, ezzel jogunk van egy első osztályú kabinra. «Ott valószínűleg nincsenek házi állatok», biztatott az egyik utas, egy orosz mérnök, a ki a kozákok földjeit meg kívánná a mongol határon. Az ember elvégzi a még hátralévő testgyakorlatot; az egyetlen szál deszkán beegyensúlyozza magát, vagy ha jobban tetszik a szakadékos partról egyenesen beugrik a hajóba, azután ez lesz a lakása huszonnégy órára, a mig az öreg jármű, mint valami lassan döcögő

A GUSINNOJE-OSERO MELLETTI BUDHISTA LÁMA-TELEP.

vizi-omnibusz, nehezen küzködve a Selenga sebes árjával, az utat Novo-Sselenginszig a folyón felfelé megteszi. Reggelre kelve már kifogyóban volt a kazánból a lélegzet; nem volt elegendő fája a hajónak és így minden különösebb tektoria nélkül egy erdős helyen egyszerűen odaállt a parthoz, a hol ilyen eshetőségekre egy csomó nyirfahasáb volt fölhalmozva. Vagy egy órahosszat állt ott, az alatt a hajóselegények behordták a fát, a t. utazóközönség nagyobbik része kitepedett a gyepre és ott megfőzte a reggeli teáját. A jelenet kiválóan csaiádias jellegű volt; még az hiányzott hozzá, hogy az utazó publikumot is barátságosan felszólítsák: ne álljon egy kissé a fahordásban segíteni! Szerencsére erre nem került sor; a hajó tovább folytatta az útját, végre a nap délutánján megállt egy újabb ölfarakás és két faházikó előtt. Ezekre azt mondták: Ez Novo-Sselenginszk kikötője, tessék kiszállani!

A közönség két versztnyre van a kikötőhelytől; oda is bekerültünk, onnan kezdve azután úri dolgunk volt. Az irkueztói főkörmányzó *otkriti hit-jével*, nyílt parancsával utaztunk, a melyben meghagyja a hatáskörébe tartozó «őszes hivatalnokoknak és rendőri hatóságoknak, hogy ezen rendelet felmutatott czéljuk elérésével mindennemű törvényes eszközökkel támogassák» stb. Ez pedig nagy szó mindenhol a világban, de különösen Szibíriában, a hol e nélkül megragadhat az ember valami sárfészekben és minden sürgetésére azt feleli neki, hogy: *nyicsevo, nyicsevo*, a mi azt is jelentheti, hogy: semmi baj, de azt is, hogy semmit sem kap, — míg a nyílt parancsával, ezzel a büvös szerrel rövid félóra alatt van kocsi, ló, ha kell, éjszakai szállás és mindez nagyon mérsékelt áron, hivatalos tarifák szerint. Ilyenformán rövid idő múlva mi is útban voltunk a községtől vagy huszonöt versztnyre eső *dazan*, azaz budhista kolostor felé, a mit minden errejáró geografusnak és etnografusnak okvetlenül föl kell keresnie, mert ez a legnagyobb és legnevezetesebb a Transbaikáliában lévő láma-kolostorok között.

Az odavezető útról mindenki azt mondta, hogy jó; jó is volt, csak hogy szibíriai fogalmak szerint. A mihez elsősorban az tartozik, hogy az ember már jól hozzászokott legyen az örök tarantaszának, ennek a kocsiformájú, de voltaképpen négy rúdra szegezett, rugó és ülés nélküli, teknő vagy kosárszerű alkotmányának a kellemes rázogatósához, a mihez a zenét a bennülők csontjainak a zörgése adja, azután pedig ne ütközzék meg azon, hogy a féknélküli kocsi a kocsi meredek ereszkedőn nagy vágatva hajt le, patakokon, folyókon keresztül pedig ott vág át, a hol legközelebb éri; ez már mind az utazásnak szibíriai értelemben vett fogalmához tartozik. Ment is velünk a vágató tarantasz hegyen-völgyön, vízmosásokon, patakokon keresztül, míg végre mégis csak megakadt, mert olyan akadályra bukkant, a mire nem számítottunk. Gyönyörű szép táj, egy hatalmas nagy völgykatlan bontakozott ki előttünk és annak mélyén fehér csillogott egy 25–30 versztnyi hosszúságban elnyúló nagy tó, a Gusinnoje Osero. Olyanforma fekvése van, mint a Balatonnak; Gusinnoje Oseronak, Lúd-tónak nevezik, bár inkább

Gémes-tó lehetne a neve a sok gémtől, a mi a partjain áldogál. Ennek a sarkában áll a budhista kolostor, a hová igyekeztünk, csak hogy már messziről, a völgykatlan lejtősen ereszkedő oldaláról jól lehetett látni, hogy az egész síkság keresztül-kasul el van öntve a tóba folyó kis folyók vizével; az elmúlt napokban nagy esőzés lehetett a körüllevő hegyekben és most a széles ezüstsíkok barátságatlanul villogtak elő a legelők zöldjéből. Mintha fehér fogsorok villantak volna felénk, hogy: No, ti sem fogtok ma kolostori konyha főztjéből enni!

Az orosz kocsis kérdőleg fordult hátra:

— Menjünk, barin?

— Persze, hogy menjünk — feleltem neki — a meddig a lovak bírják; ha egyszer megakadnak, még ráérünk gondolkozni, hogyan jutunk előre vagy hátra!

A kocsis nekifoháskodott; az ígért félrubel külön vodkáravaló őt is vállalkozó kedvűvé tette, csak arra figyelmeztetett, hogy álljunk föl a kocsihoz, mert a víz valószínűleg be fog jönni a kasba. A mi meg is történt; a troika három erős kis lova hason felül gázolt a vízben és kettőnknek, bennülőknek a kocsi oldalaira kellett felhagynunk, hogy a víz ne érjen bennünket. Ez egynehányszor még megismétlődött, hanem közvetlenül a kolostor előtt úgy látszott, hogy véglegesen megakadunk. Itt egy nagyobbocsa folyó ömlött a tóba, a melyen rendes körülmények között sem lehet a szokott módon átgázolni, hanem fahid vezet rajta keresztül. Azt persze jól kiszámították, hogy valahogyan hosszabbra ne építsék a hidat, mint a hogyan okvetlenül szükséges, a minek az lett a következménye, hogy a mint a folyó a sekélyebb partján kiömlött, a híd tulsó vége belekerült a vízbe. Valósággal Mark Twain tollára való humor volt ebben a félhídban, a mint ott áldogált a rohanó víz közepén; mintha az mondtotta volna az utasnak: Idáig elsegítelek, de azután mutasd meg te is, hogy mit tudsz! Szóval, hogy az egyéni iniciatívának is maradjon valami. A sok tanácskozásnak a vége az lett, hogy a kocsis elment a közeli burját tanyára segítséget kérni; onnan azután jött egy lovas, a ki egy rubelért vállalkozott az elég veszélyes feladatra, hogy a kocsi előtt néhány lépésre haladva, a lovával behajtsa a vízbe; ha azután lova elveszti a talajt lába alól, a ló úszni kezd, nekünk pedig még marad időnk visszafordulni. Így is történt; a hol a híd tulsó vége a vízben végződött, a burját behajította lovát a vízbe, azután nyomon követte őt a kocsi a szűgyig vízben gázoló lovakkal és a bakon kaperzkodó, ugrásra kész utasokkal, hogyha a kocsi minden elővigyázat mellett is felfordulni kezdesse. Hozzá lehet még tenni, hogy ez az elég mozgalmas átkelés késő este, a kelő félhold gyenge világításánál történt és így a megvilágítás is a helyzethez illően elég kísérteties volt.

Végre ott álltunk a *dazan* kapuja előtt; zörgetünk és egy láma jött ki, meg tudakolni a késői zaj okát. Persze, mi nem tudtunk burját nyelven, a láma pedig alig egy-két szót oroszul, így azután időbe került, a míg megértettük egymást. Később előkerült a kolostor apátjának a titkára; ez már folyékonyan beszélt oroszul és innen kezdve úri dolgunk volt: mi, tekin-

A FŐPAGODA A «CAM» (ISTENTISZTELET) SZEREPLŐIVEL, DÍSZRUHÁBAN ÉS ÁLARCOKKAL.

tettel a késői időre, valami egyszerű kis szobában, a földre terített köpenyeken való alvásra és a magunk útikészleteinkből való vacsorálásra számítottunk és a fáradságos napnak a vége az lett, hogy kifogástalan európai kényelemmel berendezett vendégszobában szálltunk meg, a láma-szakács készítette vacsora kvalitására pedig elegendő felemlíteni, hogy még spanyol bor is került az asztalra. Magukat a kolostor lakóit szabályaik tiltják el az eféle földi javak élvezetétől, de be vannak rendezkedve arra, hogy a környéken járó orosz hivatalnokok náluk szálljanak meg; ezeknek való a vendégszobák, vagy, mint a tulajdonképeni kolostor területén kívül álló kis faház felirása mondja:

«Az igen tiszteltreméltó Chambo-Láma vendégeinek befogadására szánt ház».

Egyébként, hogy a vendégek igen tiszteltreméltó italmennyiséget szoktak elfogyasztani, ezt valószínűvé tette az, hogy éjjelre a szokásos szamovaron kívül, minden megkérdezősünk nélkül vagy ötféle italt állítottak be a szobánkba, nyilvánvalóan azt hitték a jó házigazdák, hogy nekünk is olyan kitűnő fogyasztó képességünk van, mint a vendégház egyébkénti lakóinak. A házigazdának, kolostor apátjának képe biztatónak mosolyog le a falról a különböző nagyságú vutkis üvegekre, de azok bizony az éjjel érintetlenül maradtak.

Másnap azután megláttuk a tulajdonképeni *dazan*-t, a kolostort, vagy helyesebben láma-telepet. Maga az apát, a *Chambo-Láma* nem volt otthon, valamelyik szomszéd *dazan*-t látogatta meg, és így a helyettese, a nem kevésbé tiszteltreméltó Stirja-Láma fogadott bennünket. Ez egy hatvanöt éves öreg ember, a ki tizenkét éves korában került a *dazan*ba és azóta állandóan itt van; egy szót sem tud oroszul és így a titkár tolmácsolásával beszélgettünk. Elmondottuk neki, hogy igen messziről, Magyarországból jövünk tanulmányozni a burjakok életmódját, nagy udvariassággal felelt, hogy mennyire örül, hogy ilyen messziről jött utazókat fogadhat a kolostor falai között. Törőmészetesen épen olyan jól mondhattuk volna a Hawaii-szigeteket vagy a belga Kongót is, az öreg úrnak épen olyan mindegy lett volna abban a tekintetben, hogy hol van az? Annyit sejtett, hogy valahol nagyon messze, még Szent-Péterváron is túl. Ez t. i. Szibíriában a legnagyobb távolság jelölésére szolgáló fogalom. Kérdéseinkre elmondotta a láma, hogy a *dazan*ban télen mintegy nyolczszáz, nyáron kevesebb, ezidőszent körülbelül ötszáz láma él. Egy kérdésemben akaratomon kívül udvariatlan voltam, azt találtam kérdezni, hogy a rövid nyarat kivéve, a mikor a lámák egy része mezei munkára megy, tulajdonképen mit csinálnak az egész hosszú életen keresztül a *dazan*ban a szent férfiak? A láma és a titkár gyöngéd szemrehányással néztek össze, hogyan lehet ilyet kér-

esengetett. A szertartás végeztével a tolmács elmondotta, hogy az isteni tiszteleten a csárért és a mi uralkodónkért is imádkoztak. A minden oroszok csárja már hozzá lehet szokva, hogy az ő hosszú életéért a *pravoszldu* templomokon kívül mohamedán mecsetekben és budhista pagodákban is imádkozzanak, de I. Ferencz József király bizonyára ritkán jut hozzá, hogy budhista áldásban is legyen része. Most imé, kevéssel a nyolczvanharmadik születésnapja előtt, így is könyörögtek érte.

A szertartás másik, mozgalmassabb részét a «cam» képezte, a mi a főpagoda előtti téren játszódtott le. A «cam» istentisztelet is, meg vallásos játék is, amolyan vallásos dráma-féle, a mellyel a vallás, már mint a buddhizmus ellenségeinek legyőztetését akarják jelképezni. Szereplői a halál személyesítői, a jó és rossz istenségek, a kínai böles, a legelevenebb alakító pedig négy kis piros ördögruhába bujtatt tiz-tizenkétéves fiú volt, a kik olyan kecsesen lejtették el a maguk ördög-balletjét, hogy Budapesten is megállták volna a helyüket. A vége persze az lett, hogy nagy kürt-rivalgás és cintányérvetés közepette egyéb ördögökkel és rossz istenségekkel egyetemben ünnepélyesen kidobták őket az arenából, ezzel jelképezvén a vallás ellenségeinek legyőztetését. A «cam»-nak eleje és befejező része is ugyanaz a monoton zene volt, mint az imént a pagodában; még két hosszú, csatagigó formájú, a földre fektetett fakürt rivalgása tette hangosabbá a kórust. Maga a cselekmény a színpompás felvonuláson kívül főleg táncból áll.

Ha pedig az ember a látott színes kép után lehetőleg a lámaista szervezett mélyére kíváncsan tekinteni, végigjárja a lámáknak egész nagy telepét és megismerkedik szociális berendezkedésükkel, azután azt kérdezi magától, hogy végül mire jó mindez? Akkor, a vendéglátó házigazdái iránt tartozó minden köteles udvariasság mellett is, kénytelen azt mondani: Legfőképen arra, hogy tönkretegyen egy országot, a mint azt itt Urgában, Mongoliának és egyuttal az északi lámaista buddhizmusnak fővárosában kiáltoan lehet látni.

Egy öreg, samanista burját, a ki kevesedmagával még göröcsösen ragaszkodott a legrégebbi tradíciókhoz, keserűen panaszkodott nekem, hogy népét mennyire meggyöngyöztette a here életet élő lamaizmus, pedig a burjátok között aránylag kevés *dazan* van. Hanem, hogy egy nép gazdasági életében milyen pusztítást képes véghezvinni egy ilyen rettentően hibás berendezkedés — Mongoliában átlag minden második férfigyermek köteles lámának menni — azt itt Urgában láthatja az ember, a hol tizezrével nyüzögnek ezek az abszolút semmittevessel foglalkozó here lények. Mongoliáról azonban — ha a mongol pusztákra visszafelé való száguldasban a csontjaim össze nem törnek — majd bővebben, kényvem otthon.

Dr. Sebők Imre.

A CHAMBO-LÁMA HELYETTESE A FŐLÁMÁKKAL.

Smigelschi Oktáv: Madonna angyalokkal.

A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSA.

A Képzőművészeti-Társulat őszi évadját egy négyes hagyatéki kiállítással nyitotta meg, melyen Coulin Arthur, Löschinger Hugó, Papp Bertalan és Smigelschi Oktáv festőművészek élete művének eredményeit gyűjtötte össze.

Mind a négy művész, kivel közönségünk e kiállításon megismerkedik, férfikorában, alkotóerejének delelőjén halt el, határozott veszteségeként képzőművészetünknek. Életsorsuk is meglehetősen hasonló volt egymáshoz. Küzdelmes fiatalság, sok nélkülözés, nehezen megvalósítható művészalmok szövődéke volt életük, a mint az már magyar művészeknél megszokott dolog, de sorsuk a többiekénél még mostohábbnak látszik, mert a nagynehezen megalapozott hírnév és anyagilag is jobban biztosított élet örömeit nem élvezhették.

Coulin Artur volt négyük között a legtehetségesebb és a legbefejezettebb művész. A Képzőművészeti-Társulat kiállításairól beszámoló cikkeinkben nem egyszer felhívtuk rá olvasóink figyelmét, mint olyan művészre, ki nem a nálunk megszokott művészeti irányok kitaposott útjain jár, hanem valami más világnak képét hordja lelkében, a melynek ábrázolásában már is számottevő sikereket ér el. Abban az időben, a midőn nálunk még majdnem kizárólagosan uralkodott a tájkép, Coulin szendélylivel vetette magát az emberi test aprólékos szorgalmú tanulmányozására. Erre irányuló rajztanulmányainak számos derék eredményét mutatja be ez a kiállítás. Midőn aztán megszerezte magának azt az emberi testre vonatkozó formaismeretet, a mely sajnos meglehetősen hiányzik a mi fiatalabb festőgenerációnkból, nagyobb festői kompozíciók alkotásához látott. Elhagyta Németországot, hol addig tanult és a hol a kilenczvenes évek végén az ő lelkének idegen impresszionizmus jutott diadalra. Olaszországba, Rómába költözött. Itt festette meg legértékesebb, legszebb képeit: az Olasz fiút, a Meztelen olasz gyereket és a Leányaktot. Coulin ezeken a festményein magabizarkodott, tartózkodóan háttérben maradó, de mégis rajongó ábrázolója volt az emberi test szépségének. Nem annyira színes megjelenésének érzéki pompájára fektette a fősúlyt, hanem harmonikus kiegyensúlyozottságának, vonalai derült egymásbacsengésének ábrázolására. Színezése távoljárt a mai festészet töretlen erejű, ríktó színezésmódjától, de nem volt az az erőtlén mód sem, melyet akadémikus színezés alatt szoktunk érteni. Coulin Róma levegőjéből a legjobb elemet, a nyugodt derűltsgű nagy stílusra való biztatást tudta magába szívni. Képzőművészetünknek határozott kára, hogy élete fonala éppen akkor szakadt meg, midőn a jelentékenyebb alkotások kora várt volna rá.

Smigelschi Oktávot pályája kezdetétől fogva nagy tervek, nagy eszmények foglalkoztatták. Magyarországi tanulmányának ideje abba a korbba esett, midőn az auspiciumok arra engelték következtetni, hogy egy nagy díszítő művészet fog nálunk kifejlődni. Székely Bertalan, Than Mór és Lotz Károly megbízatai és elkészült

Coulin Arthur: Olasz fiú.

freskófestményeik azt reméltették, hogy a beláthatatlan tömegnek látszó középítkezések mellett egy új freskófestő generáció is megélhetést és művészi boldogulást fog találni. Jól tudjuk, hogy ebből semmi sem lett. Az állam és a magánosok megbízatai hirtelen elmaradtak és a XIX. századbeli művészetnek az a hulláma, mely az impresszionizmusban csúcsosodott ki, egészen elborította a nagyarányú dekoratív festészetre irányuló törekvéseket, annyira, hogy csak napjainkban kezd újrélődni az ilyen művészetbe vetett hit és az utána való kívánczóság. Smigelschi életének csalódása a nagy feladatok ezen elmaradásában rejlik. Hiába lelkesedett fel Ravenna, Veleceze és Firenze nagy festészetén, alig jutott valamelyes megbízatáshoz. Sokat rajzolt, festett s kezdettől fogva mindig valami imponáló nagyvonalúságra törekedett, még egyszerű természetmegfigyeléseiben is. Freskotervezetéseiben előbb bízanezi hatások alatt állott, majd később a renaissance szabadabb és gazdagabb formavilága nyűgözte le. A legfontosabb dolog, a mi egy művész életének elmaradhatatlan eleme: a munkaszűlté meghitetés nem juthatott ki neki, úgy, hogy egyénisége ingadozó, tévova maradt, mert nem volt megadva a tér, hol kifejlődhetett volna.

Papp Bertalan a Benczúr-iskolának volt tehetséges növendéke. Érzékes szépségükben jól ábrázolt női aktjaival keltett feltűnést. Olyan szorgalmas megfigyelője volt ő is az emberi formának, mint Coulin, de míg az a nyugodt egyensúlyban álló test harmonitáját kereste, Pappot inkább a mozdulatok és színek érdekelték. Nem volt még teljesen kiforrott ember, midőn ez évben harminczhárom éves korában elragadta a halál, sok iskolásság volt még ábrázolásmódjában, de volt olyan ösztönszerűen érzékes művészhetség is benne, mely művésze egyénivé tisztulásához segíthette volna. A legtöbb képpel Löschinger Hugó szerepel a kiállításon. Kévs állatfestőink egyik legtehetségesebbike volt, a ki nem ösztöndíjat szerző kényszerűségből, de lelki hajlamból is foglalkozott ezzel a témakörrel. Sok érzéke volt az állati mozgások ábrázolása iránt, melyeket friss színezéssel tudott megfesteni. Munkásságának utolsó szakában Zügelnek, a müncheni mesternek befolyása alá került, ott tanulta el a pleinair állatábrázolás sok csínját-bíját. Óvakodott attól, a mibe mesterének legtöbb tanítványa beleesett, hogy technikai modorosságokat hajhásszon, ezeknél többre becsülte az egyszerű természetességre törekvést. A tájképfestéshez is volt hajlama, nem közönséges grafikai ábrázoló tehetség is lakozott benne, a miről több pályadíjnyertes iskolai fali képe tanuskodik.

F. Z.

Smigelschi Oktáv: Nagy Lajosnak bemutatják Szent László szobrát.

Coulin Arthur: Erdélyi szász nők.

Papp Bertalan: Otthon.

Löschinger Hugó: Gulya-ításás.

Löschinger Hugó: Szaladó ménes.

Papp Bertalan: Kulisszák mögött.

NÉGY MAGYAR MŰVÉSZ HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

AZ IRATTÁR ABLAKA, A HOL A BOMBÁT ELHELYEZTÉK.

A ROBBANÁS HATÁSA AZ IRATTÁRBAN.

BOMBAMERÉNYLET A FIUMEI KORMÁNYZÓSÁGI PALOTÁBAN. — Pallan fölvétel.

a lány már-már azt hitte, hogy ő nélkülözhetlenné vált a gazdája számára.

Es ekkor, hirtelen, mintha a kihavadtak látszó tűz egyszerre csak utolsó lángolna, Perro belebolondult Sebastianába. Bizalmatlankodón és gyanakodón, de hallgatagon, Marielene jó ideig leplezte féltékenységét. De egy napon aggodalmas érdeklődést tettve a fiatal lány iránt, elhívta az anyját, a «maestra» Sajut és arra kérte, hogy sürgősen vigye el magával a lányát.

— Többé nem állok jól érte. Túlsgosan szép és mindenki körülé legyekedik.

De a «maestra» Saju azt felelte, hogy nem kötheti a lányát a köténye végibe és inkább itt hagyja a gazda házában, mert ő neki sűrűn el kell mennie otthonról, a hol aztán egyedül kellene hagynia Sebastianát. De hogy mégis megvédelmezze valahogyan a leányát, a «maestra» Saju azt kezdte harszolni mindenfelé, hogy mindenkit, a ki el akarja csábítani a lányát, föl fog jelenteni, kiskorú lány ellen elkövetett merénylet miatt.

Ez valahogy megnyugtatta Marielénát, mert eszébe jutott, hogy Perro nála is megvárta, a míg betöltötte a huszonegyedik esztendejét, a mikor is a szakácsnéból a kedvesévé léptette elő. De ettől kezdve mégis féltékenykedési jeleknek jászódtak le közté és Sebastianana között, pörlekedtek, civakodtak, pletykáltak egymásra és boszantották egymást. És egy napon a gazda kijelentette, hogy ha ez így tart továbbra is, hát mind a kettőjüket ki fogja dobni a házból.

Marielene megkérdezte, hogy miért nem küldi el Sebastianát, a mire Perro egy pofonnal felelt.

— Mind a kettőjüket! kidoblak mind a kettőjüket! — ordította.

De azért egyik sem ment el.

A mikor Perro lecsillapodott, így szólt Marielenehez, a ki a lábait elé borult, mint valami rabzsolgató és úgy sirt:

— Te nem szeretsz engem és neked igazad van. Te fiatal vagy még és én már öreg vagyok. Ha te még szeretnél engem, hát nem csinálnál ilyen jeleneteket. Mind a kettőnk nyugalma érdekében neked férjhez kell menned. És ha van valakid, a ki tetszik neked, hát csak mondd meg egész bátran. Biztosítani fogom a jövődet.

Marielene sirt és bögött, ordított, a haját tépte, a mint ezt a falujában a sirató-virrasztó asszonyoknál látta. De a férfi száraz hangon fölcsólitotta, hogy álljon föl és hordja el magát és ő kiment és látta, hogy Sebastianana, a ki az ajtó mögött hallgatózott, elsielt előle.

Ettől a naptól kezdve mint szakácsné és mint szerető, mind a két minőségében, kedvében igyekezett járni a gazdának. És az evett, ivott, de nem indult meg semmin sem. Bármennyit

is kémkedett, leselkedett Marielene, nem sikerült rájönnie arra, hogy bizalmasabb viszony állna fön Sebastianana és Perro között. De érezte, hogy ettől kezdve már mindennek vége az ő számára. A munkafelügyelő vallomása, Predu Maria Dejana megérkezése, a bátor szóbeszéd felőle, a melyek eljutottak hozzá is: mindez úgy tünt fel előtte, hogy mindenki csak az ő megrontására törekedik és a mikor egy-egy javas-asszonyhoz fordult, a ki kártyát tudott vetni, a kártyák is csak azt mondták, hogy rövidesen ott fogja hagyni a gazdáját.

Vetélytársnőjét gyakran látta bemenni Antonio Moro udvarába és megértette, hogy ott valamit szőnek-fonnak ellene és hogy megbosszulja magát, azt üzenette a «maestra» Sajunak, hogy a lány szerelmű találakára jár Antonio Moro házába.

Predu Maria Dejanával való beszélgetése aztán végképpen elkeserítette. Ez volt a betetőzése az egész dolognak. A lépcsőfordulón gubbasztva, úgy várta vetélytársának hazaérkezését, elszántan arra, hogy nem eresztí be. Úgy érezte, hogy most végre bizonyítékai vannak arra a cselszövése nézve, a melyet ellene terveztek ki odaát. És a gyűlölet, de meg az a bizonyosság, hogy most már mindennek vége az ő számára, összeszorította a szívét. Egyedül valónak érezte magát, elhagyatottnak, sokkalta nyomorultabbnak, mint volt kiskorában, a mikor szerencsétlenül családjával is neki kellett törődnie. De éppen elhagyatottságának és egyedülvalóságának érzése volt az, a mely fölébresztette benne a vad és harcias bosszúvágyat, a megsebzett nőstény tigris kegyetlen erejét.

A mikor Sebastianana hetyke és kihívó lépéseinek zaja fölhallatszott a lépcsőkön, Marielene talpra ugrott, de aztán hirtelen megint leguggolt, mintha lesben állana, mialatt dühében a fogai összeverődtek és az arca szinte egészen elzöldült.

— Eredj innen, hallod! Hordd el magad, de tüstént! — sziszegte halkán, a mikor előtte állott Sebastianana.

— Miért?

— Hordd el magad, mondom, ha nem akarsz, hogy megbánjad. Jobb neked is, meg nekem is. Ezalatt a néhány perc alatt sok mindenfelét megtudtam: megtudtam azt is, hogy te miket beszéltél és hogy mik a te terveid. De attól tartok, hogy te, szépecském, kicsit elszámítottad magad! Meglehet, hogy sikerül a terved, de az is meglehet, hogy nem sikerül!

— Azt se tudom, hogy miről beszélsz. Eressz az utamra és hagyj engem békén!

— Ide te többé be nem teszed a lábad, a míg én itt vagyok!

— Nem te vagy itt a ház asszonya! Én nem vétettem semmit és neked nincs jogod engem kidobni innen.

— Úgy? Hát nem én vagyok ennek a háznak az asszonya? Na hát, majd tüstént megmutatom neked, hogy igenis, az vagyok. Hordd el magad, vagy ledoblak a lépcsőn!

— Csak merészelj hozzám nyúlni! Marielene egész testében remegett és beléfogózkodott a lépcső karfájába, mintha attól félt, hogy lebukik.

— Sebastianana, eredj el szép szerével! — mondta, szinte könyörögve. — Mondom neked, ismétlem, ez lesz a legjobb. Ha csak még egy lépcsőfokot jössz följebb, hát én nem állok többé jól magamról. Nézz rám! Olyan vagyok már, mint az őrlött: és az őrlötökkel nem lehet vitatkozni.

— Én nem vétettem ellened semmit sem! — ismételte Sebastianana. — Ha te hiszel a pletykáknak, ez annál rosszabb rád nézve.

— Én a tényeknek hiszek: annak hiszek, a mit a magam szemével látok. Te csak magadnak ártottál evvel; nagyon is hamar rá fogsz erre jönni!

— Ha magamnak ártottam vele, hát te csak ne törődj vele! Gondolj inkább a magad bajára. — Eppen azért, mert a magam bajára gondolok, beszélek így veled. Én neveltek föl téged, úgy bántam veled mindig, mintha a tulajdon lányom letél volna. Mit vétettem én ellened, kérdelek, hát mondd meg, mit vétettem én ellened? Vagy talán a te anyád volt az, a ki fölnevelt téged? Az jóformán elkergetett téged hazulról és soha nem törődött veled... De te mindent elfelejtessz, te már semmire sem akarsz emlékezni.

— Én emlékszem, nagyon jól emlékszem arra, hogy mindig dolgoztam: te parancsoltál nekem és a gazda fizetett. Nem tartozom én neked semmivel és te most minden ok nélkül még el is akarsz kergetni.

— Én nem kergetlek el — felelte Marielene — én csak azt mondom, hogy jobb neked is, meg jobb nekem is, ha elváltok. Eredj el még most, a mikor még szép szerével elmehetsz.

— Ugyan! Ha azt akarsz, hogy elváltunk, hát elmehetsz épen te is!

— Sebastianana! Ne ingerelj tovább — kiáltotta Marielene dühből tájékozva. De aztán rögtön lecsillapította, elhalkította a hangját: — Te még gyerek számba mégy és magad se tudod, hogy mit csinálsz. Kérlek, eredj haza, az anyádhoz. Te már annyi embernek elmondad, hogy nekem nemsokára el kell mennem innen. De mielőtt én elmegyek ebből a házból, neked is el kell menned. Eredj hát el innen, menj, még mielőtt megbecstelenítenék itt...

1. Jakut népviseletek, szőlő egy samán, dobbal kezében. — 2. Mongolok. — 3. Jakut menyasszonyi rénszarvas-fogat. — 4. Jakut lovaceka.

ALEXANDER JENŐ BUDAPESTEN ELHUNYT OROSZ GYÜJTŐ GYÜJTEMÉNYÉNEK KIÁLLÍTÁSA A NÉPRAJZI MÚZEUMBAN.

Sebastianana kibontotta a fejkendőjét és a kezében tartva, úgy lóbázta ide-oda, mint a toreador a bandieruolát, a mikor a bikát ingerelni akarja.

— Megbecsteleníteni? — kiáltotta tompán. — Engem? Engem? Meg vagyok én már becsületelve, mert veled érintkeztem... de csak evvel... csak ezáltal... te vén bestia! Eredj te! Takarodj innen te! Én itt maradok és nem megyek el innen, csak ha férjhez megyek... és te vonyithatsz majd, szűkölhetsz majd...

— Ha férjhez mégy? És ugyan kihez? Talán a gazdához? Hahaha!

— Nem, nem, más valakihez, a ki jobban tetszik neked, mint a gazda. Fiatalabb nála, erősebb nála!

Marielének eszébe villant most, hogy Sebastianana dícselkedett avval, hogy Aldo Bruno udvarol neki.

— Annál jobb! — mondta gúnyosan. — De most eredj haza, az anyádhoz...

— Eh! Hagyd békén az anyámat! Ha elkergetett engem otthonról, a mint te mondd, vagy a mi még rosszabb ennél: olyan nőszemélyre bízott, a milyen te vagy, hát száradjon a lelke!

— Hogy mondtad? Olyan nőszemélyre, a milyen én vagyok? Hát ugyan miféle szemrehányásaid lehetnek én ellenem? Talán rossz tanácsokat adtam neked?

— De a mikor azt mondd, hogy épen azért figyelmeztetted engem, mert a magad dolgaira gondolsz. Épen te vagy az, a ki engem figyelmeztetted, épen te!

Marielene fölugrott, mint a láng föllobog, aztán összegörbült és az ökleit rázta.

— Ne ingerelj tovább, te kigyó! Én becsületes nő vagyok, sokkal becsületesebb, mint te, a mikor még az anyád pólyában hordott! Én nem adtam el magam, a hogyan te el szeretnéd adni magadat! Nekem szívem volt, neked

pedig kigyó van a szíved helyén! És én nem is fogom olyan szerencsétlenül bevégezni az életemet, a hogyan te fogod! Eredj innen!

Sebastianana összeszorította az öklét, mintha ki akarná próbálni az erejét. Elhajította a fejkendőjét és fölzaladt a néhány lépcsőfokon, a melyek elválasztották Marielénétől. De a mikor azt látta, hogy Marielene ahelyett, hogy megvárna, beszalad a gazda dolgozószobájába és leakaszt a falról egy pisztolyt, megijedt és leszaladt a lépcsőkön.

Hallotta még, a mint Marielene utána rohant és lihegett, ordított: ijedten fölcsólitott és kirohant az utcára.

Marielene bezárta a kaput és a mint megint fölment a lépcsőn, fölvette az eldobott fejkendőt, mint valami diadal-jelvényt.

Egyelőre ő győzött.

Ez a jelenet olyan gyorsan játszódott le a két nő között, hogy Predu Maria Dejana ezalatt épen csak hogy levethette Antonio Moro ruháját és összehajtogathatta, de arra már nem ért rá, hogy fölvegye a maga kabátját, a mikor Sebastianana már ijedten és egész testében reszkette berohant.

— Jegyezd meg jól! — kiáltotta, egyik ujjával a fal felé bökte, mintha valamit mutatna. — Te mindent tudsz és te tanuszkodni fogsz mellettem!

A férfi a falra nézett és magában ismételte: — Na, én ugyan szép dolgot csináltam itt! Sebastianana oda vetette magát az ágyra, fölült és zokogásba törve mesélte el, hogy mi történt Marielene és ő között.

— Csillapodj már le — mondta a férfi. — Bolondság az egész. Elmentem hozzá, hogy egy kicsit elbeszélgezzünk, mert hiszen a földim. Azt kérdeztem tőle: igaz-e, hogy férjhez

akarsz menni? Ő meg minden áron azt akarta megtudni, hogy kitől hallottam én ezt. Én azt mondtam: egy nőtől, a ki őser megéd. Erre ő erősködni kezdett, hogy: Sebastianától hallottad? Sebastianától? És nem akart addig eleresztetni, a míg meg nem mondom, hogy kitől hallottam. Tréfából azt mondtam hát neki: igen, Sebastianától...

Sebastianana, a ki közben lecsillapodott valamelyest, de csak azért, hogy oda figyeljen, mit is mond Predu Maria Dejana, most megint sírni kezdett, a haját tépdeste, úgy hogy a férfi megfogta a leány kezét és így szólt hozzá:

— Hagyd már abba, az istenért! Ne ess így kétségbe... Én vagyok az oka az egésznek... és ez végtelenül bánt engem...

A lány lopva rápillantott: tényleg látszott rajta, hogy bántotta a dolog. A mellett olyan szánalmasnak és megindultságában olyan nevetségesnek látszott, hogy Sebastianana, igazi gyerek módjára, könnyek között nevetni kezdett.

— De hát nem érted meg, hogy elkergettek engem a házból? Pisztollyal a kezében, úgy rohant rám. Meg kell mondanod a gazdának, pisztolyt fogott rám, hogy lelőjjen. Föl fogom jelenteni és te leszel a tanúm.

Ezek az utolsó szavak megdöbentették Predu Maria Dejanát. Úgy rémlett előtte, mintha a lány túlozná az egész dolgot és hasznát akarna húzni belőle. Most már kezdte megbánni, hogy nem távozott el rögtön, miután beszélt Marielenevel.

— Ne igazad magad ennyire! Te nem fogod följelenteni — mondta és úgy beszélt Sebastianához, mint a kis gyerekekhez szokás. — Én sehogysém tudom megérteni ezt az egész dolgot. De úgy gondolom, hogy ha botrány lesz belőle, teneked inkább veszíteni valód van, mint nyerni valód. (Folytatása következik.)

A Magyar Királyi Államvasutak téli menetrendje.

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 október hó 1-től.				Érvényes 1913 október hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hova	vonat-szám	óra	perc	honnan
1110	5:22	Szv.	Balatonszemes, Tapolca	330	5:12	Szv.	Berlin, Ruttka
310	5:22	Szv.	Hatvan	645	5:22	Szv.	Debrecen, Nagyvárad
302	6:22	Gy.	Ruttkai, Berlin	301	12:30	Gy.	Budapest, Keleti
22	6:30	Szv.	Bicske	196	5:22	Szv.	Eszék, Tapolca
8	6:40	Szv.	Wien, Graz, Sopron	309	5:22	Szv.	Brassó, Arad
1302	6:40	Gy.	Kassa, Csorba, Bártfa	909	5:22	Szv.	Sófia, Bród, Belgrad
1312	6:55	Szv.	Kassa, Csorba	19	5:22	Szv.	Torbagy
1002	7:00	Gy.	Fiume, Torino, Róma, Párizs, Vinkovce	1201	5:30	Gy.	Pécel
602	7:08	Szv.	Arad, Brassó	17	6:08	Szv.	Komárom
916	7:10	Szv.	Belgrad, Sofia, Sarajevo	1707	6:15	Szv.	Stanislaw, Msziget
1302	7:20	Szv.	Fehérvár, Graz, Triest	11	6:25	Szv.	Wien
402	7:25	Szv.	Stry, Przemyśl, Lemberg	1505	6:30	Gy.	Lemberg, Poprad-Felka
312	7:30	Szv.	Gödöllő	513a	6:40	Szv.	Nagyvárad
948	7:45	Szv.	Belgrad, Sofia, Vinkovce	407	6:50	Szv.	Lemberg, Stry, Kassa
608	7:50	Szv.	Arad, Brassó, Bukarest	1007	7:00	Szv.	Fiume, Záhony
406	8:10	Szv.	Munkács, Lawoczne	1003	7:00	Gy.	Roma, Triest, Fiume
512	8:20	Szv.	Kolozsvár, Brassó	315	7:05	Szv.	Gödöllő
1900	8:25	Szv.	Eszék, Bród	313	7:25	Szv.	Brassó, Kolozsvár
306	8:35	Szv.	Ruttkai, Berlin	174	7:30	Szv.	Gödöllő
1706	8:55	Szv.	Msziget, Stanislaw	317	7:30	Szv.	Gödöllő
2	9:10	Gy.	Wien, Sopron	319	7:40	Szv.	Hatvan
22a	9:30	Szv.	Bicske	21	7:45	Szv.	Bicske
1508a	9:35	Gy.	Kassa, Poprad-Felka	1309	8:00	Szv.	Graz, Fehérvár
918	10:00	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	911	8:10	Szv.	Sarajevo, Belgrad
516	10:05	Szv.	Nagykút	1513	8:15	Szv.	Sófia, Bród, Kassa
1112	10:45	Szv.	Balatonszemes, Tapolca	319	8:30	Szv.	Paks
24	11:55	Szv.	Bicske	321	8:45	Szv.	Budapest, Keleti

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest nyugati p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest nyugati p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 október hó 1-től.				Érvényes 1913 október hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hova	vonat-szám	óra	perc	honnan
154	5:52	Szv.	Vác	164	12:05	Szv.	Rákospalota-Újpest
152	5:52	Szv.	Rákospalota-Újpest	714	12:15	Szv.	Szeged
122	5:52	Szv.	Ersekújvár	1404	12:20	Gy.	Zsolna, Berlin
718	5:52	Szv.	Szeged, Szolnok	138	12:25	Szv.	Nagyvárad
5102	6:00	Szv.	Esztergom	4106	12:30	Szv.	Rákospalota-Újpest
156	6:05	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	4109	12:30	Szv.	Piliscsaba
102	6:30	k.o.	Wien, Paris, Ostende	108	12:35	Szv.	Dunakeszi-Alag
510	7:00	Gy.	Szeged, Stanislaw	109	12:35	Szv.	Wien, Paris
1402	7:05	Szv.	Zsolna, Berlin	126	12:40	Szv.	Parkány-Nána
104	7:10	Szv.	Nagyvárad	170	12:45	Szv.	Rákospalota-Újpest
158	8:00	Szv.	Dunakeszi-Alag	4110	12:50	Szv.	Esztergom
708	8:05	Szv.	Orsova, Bázis	506	12:55	Gy.	Szatmár-Németi, Brassó
712	8:40	Szv.	Bázis, Karánsebes	108	13:00	Szv.	Wien
134	8:45	Szv.	Nagyvárad	120	13:05	Szv.	Galánta
4104	9:05	Szv.	Esztergom	704	13:10	Szv.	Budapest, Keleti
114	9:15	Szv.	Wien, Berlin	6710	13:15	Szv.	Cegléd, Szolnok
160	9:45	Szv.	Rákospalota-Újpest	6506	13:20	Szv.	Esztergom
162	11:00	Szv.	Rákospalota-Újpest	172	13:25	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét
6504	11:10	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	140	13:30	Szv.	Rákospalota-Újpest
116	12:00	Szv.	Wien	174	13:35	Szv.	Rákospalota-Újpest

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 október hó 1-től.				Érvényes 1913 október hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hova	vonat-szám	óra	perc	honnan
330	5:12	Szv.	Berlin, Ruttka	323	12:10	Szv.	Gödöllő
645	5:22	Szv.	Debrecen, Nagyvárad	611	12:30	Szv.	Budapest, Keleti
301	12:30	Gy.	Budapest, Keleti	196	5:22	Szv.	Eszék, Tapolca
309	5:22	Szv.	Brassó, Arad	309	5:22	Szv.	Brassó, Arad
909	5:22	Szv.	Sófia, Bród, Belgrad	401	1:05	Szv.	Lemberg, Kassa
19	5:22	Szv.	Torbagy	7	1:30	Szv.	Wien, Sopron
1201	5:30	Gy.	Pécel	601	1:30	Szv.	Budapest, Keleti
17	6:08	Szv.	Komárom	1201	5:30	Gy.	Sarajevo, Bród, Szabadka
1707	6:15	Szv.	Stanislaw, Msziget	1	1:40	Szv.	Eszék, Pécs
11	6:25	Szv.	Wien	1001	1:50	Szv.	Hatvan
1505	6:30	Gy.	Lemberg, Poprad-Felka	325	2:10	Szv.	Poprad-Felka, Kassa
513a	6:40	Szv.	Nagyvárad	1401	2:20	Szv.	Graz, Fehérvár
407	6:50	Szv.	Lemberg, Stry, Kassa	919	2:40	Szv.	Kunszentmiklós-Tass
1007	7:00	Szv.	Fiume, Záhony	23a	3:10	Szv.	Bicske
1003	7:00	Gy.	Roma, Triest, Fiume	521	3:10	Szv.	Nagykút
315	7:05	Szv.	Gödöllő	1111	4:00	Szv.	Tapolca, Balatonszemes
313	7:25	Szv.	Brassó, Kolozsvár	327	4:30	Szv.	Pécel
174	7:30	Szv.	Gödöllő	329	4:30	Szv.	Gödöllő
317	7:30	Szv.	Gödöllő	511a	4:30	Szv.	Szolnok
319	7:40	Szv.	Hatvan	511b	4:30	Szv.	Budapest, Keleti
21	7:45	Szv.	Bicske	15	4:30	Szv.	Bruck-Királyhida
1309	8:00	Szv.	Graz, Fehérvár	1307a	4:30	Gy.	Wien, Graz
911	8:10	Szv.	Sarajevo, Belgrad	1705	7:20	Szv.	Stanislaw, Msziget
1513	8:15	Szv.	Sófia, Bród, Kassa	907	7:25	Szv.	Sófia, Bród
319	8:30	Szv.	Paks	607	7:25	Szv.	Budapest, Keleti
321	8:45	Szv.	Budapest, Keleti	421	7:30	Szv.	Szatmár-Németi
13	9:20	Szv.	Győr	305	7:45	Szv.	Berlin, Ruttka
307	9:25	Szv.	Berlin, Ruttka	25	7:50	Szv.	Bicske
1005	9:35	Szv.	Fiume, Tapolca	1109	8:00	Szv.	Tapolca, Balatonszemes
913	9:55	Szv.	Szatmár-Németi	1009	8:15	Szv.	Lawoczne, Msziget
5	10:05	Gy.	Bruck-Királyhida	465	8:20	Szv.	Wien, Graz
409	10:20	Szv.	Szatmár-Németi, Sopron	9	8:25	Szv.	Csorba, Kassa
23a	10:45	Szv.	Miskolc, Nizza, Bicske	331	9:10	Szv.	Pécel
605	11:30	Gy.	Nagyvárad, (Debrecen, Arad)	1907	9:10	Szv.	Vinkovce, Eszék, Pécs

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest nyugati p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest nyugati p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 október hó 1-től.				Érvényes 1913 október hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hova	vonat-szám	óra	perc	honnan
154	5:52	Szv.	Vác	164	12:05	Szv.	Rákospalota-Újpest
152	5:52	Szv.	Rákospalota-Újpest	714	12:15	Szv.	Szeged
122	5:52	Szv.	Ersekújvár	1404	12:20	Gy.	Zsolna, Berlin
718	5:52	Szv.	Szeged, Szolnok	138	12:25	Szv.	Nagyvárad
5102	6:00	Szv.	Esztergom	4106	12:30	Szv.	Rákospalota-Újpest
156	6:05	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	4109	12:30	Szv.	Piliscsaba
102	6:30	k.o.	Wien, Paris, Ostende	108	12:35	Szv.	Dunakeszi-Alag
510	7:00	Gy.	Szeged, Stanislaw	109	12:35	Szv.	Wien, Paris
1402	7:05	Szv.	Zsolna, Berlin	126	12:40	Szv.	Parkány-Nána
104	7:10	Szv.	Nagyvárad	170	12:45	Szv.	Rákospalota-Újpest
158	8:00	Szv.	Dunakeszi-Alag	4110	12:50	Szv.	Esztergom
708	8:05	Szv.	Orsova, Bázis	506	12:55	Gy.	Szatmár-Németi, Brassó
712	8:40	Szv.	Bázis, Karánsebes	108	13:00	Szv.	Wien
134	8:45	Szv.	Nagyvárad	120	13:05	Szv.	Galánta
4104	9:05	Szv.	Esztergom	704	13:10	Szv.	Budapest, Keleti
114	9:15	Szv.	Wien, Berlin	6710	13:15	Szv.	Cegléd, Szolnok
160	9:45	Szv.	Rákospalota-Újpest	6506	13:20	Szv.	Esztergom
162	11:00	Szv.	Rákospalota-Újpest	172	13:25	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét
6504	11:10	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	140	13:30	Szv.	Rákospalota-Újpest
116	12:00	Szv.	Wien	174	13:35	Szv.	Rákospalota-Újpest

Soványító

A nem graziosus és kényelmelen kővér, elhízás elleni közdelemben, ha a csípőt és hasat karcsúbbá tenni, az idomok (vonalak) szépségét megőrizni akarjuk, teljes bizalommal használhatjuk.

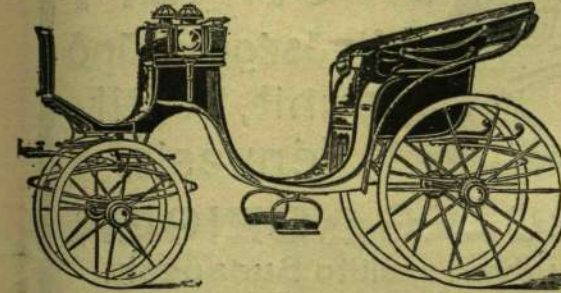
Dr DESCHAMP JODHYRINE-jét.

Ez egyike azon ritka és megbízható soványító szernek, mely az egész testre teljesen ártalmatlan; kórhatásokban jó eredményt hoz, használják és számos orvos rendel.

eladás a vegyelemzés alapján a világ majdnem minden országában engedélyezve van. Használata egyszerű, mert semmiféle étrend megváltoztatást nem igényel. Kapható a legtöbb gyógyszerárban. Ár 10.- korona. Gyár: Paris, Laboratoire DUBOIS, 7, Rue Jadin. Magyarországi Főraktár: Tóth József gyógyszerár, Budapest, VI., Király-utca 12. és Andrássy-út 26. sz.

Kocsiárucsarnok

Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsiárátára. Árjegyzék ingyen.

Alapítva 1865. évben.

Heckenast Gusztáv

zongoratermei

Budapest, csakis Gizella-tér 2. szám.

Telefon.

Ibach-zongorák egyedüli képviselője.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnány, Pugno, Alice Ripper, Sauer, Stefaniy stb.

100 gyertyafény erős, óránkénti világításra 3-5 fillérbe kerül, nincs kandéza, bárhová vihető és semmi körülmények között fel nem robbanhat.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

megtekinthető, minden vételkötelezettség nélkül

Wiktorin és Társa Bpest,

VIII. kerület, Baross-utca 1. szám.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Rozsnyay vasas china bora

igen hatásos vérszegénység, sápkór, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 korona.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyszerboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Kapható minden gyógyszerárban és a készítőnél: Rozsnyay, Mátyás gyógyszerárban Arad 4., Szabadtság-tér.

Magyar struccollipar.

Guttman Antal

Struccoll-kócsag

ráktára IV., Bécsi-utca 1. emelet.

Dus választék! Telefon 91-13.

ELŐRAJZOLT.

MADEIRA és RICHELIEU KÉZIMUNKÁK LEGOLCSÓBBAN

LÓVY ARTHUR NÁL

BUDAPEST VII. KIRÁLY UTCA 11.

KÉPES ÁRJEGYZÉK VIDEKRE INGYEN.

5 kiló új, jó foszított, portmentes K 900, 5 kiló jobb K 12, 5 kiló fehér, pehely-puha, foszított K 18, 24, 5 kiló hófehér, pehely-puha foszított K 30, 36, 42, 48, 54, 60, 66, 72, 78, 84, 90, 96, 102, 108, 114, 120, 126, 132, 138, 144, 150, 156, 162, 168, 174, 180, 186, 192, 198, 204, 210, 216, 222, 228, 234, 240, 246, 252, 258, 264, 270, 276, 282, 288, 294, 300, 306, 312, 318, 324, 330, 336, 342, 348, 354, 360, 366, 372, 378, 384, 390, 396, 402, 408, 414, 420, 426, 432, 438, 444, 450, 456, 462, 468, 474, 480, 486, 492, 498, 504, 510, 516, 522, 528, 534, 540, 546, 552, 558, 564, 570, 576, 582, 588, 594, 600, 606, 612, 618, 624, 630, 636, 642, 648, 654, 660, 666, 672, 678, 684, 690, 696, 702, 708, 714, 720, 726, 732, 738, 744, 750, 756, 762, 768, 774, 780, 786, 792, 798, 804, 810, 816,

A keblek fejlesztésére és erősítésére a Pilules Orientales közelébe semmi sem jöhet.

Szép, kemény és kifejlett kebel mindig nagy vágya volt az elegáns hölgyeknek. Mert elegánsnak lenni, azaz a szépség teljességéhez, Tehát nem fölösleges ismételni a hölgyeknek, akiknek keblei nincs elegendő mértékű kifejtője, vagy azoknak a sokaknak, akiknek melle nem rendelkezik azzal a ruganyossággal, amelyet a mostani divat megkövetel, hogy egyedül a Pilules Orientales adják meg az ideális kebel, amely elegendően harmonizál a derek karcsúságával.

Sok másféle szer és kezelési mód van, mint ezelővezető, de eddig mind hatástalan, bizonyított és kétszertelen volt a Pilules Orientales-nak átadni a teret, amelyet ma az egész világban ismernek és kedvelnek. De mindez nem tart vissza némely utazót attól, hogy időnként ismét csodázzanak a híressé a maga készítményét. Ezek az igéret, sajnos, nem valnak be a hölgyeknek az a része, amely hitelt ad ezeknek a csábító magasztalásoknak, a nagy költés ellenére is csatlózik. Ezek a hölgyek jobban tudják, ha mindjárt a Pilules Orientales-t használják, mert akkor sok csúsdást elkerülhetnek volna.

Azon hölgyek száma, akik a Pilules Orientales-t használják, bizonyítottan a gyönyörű mellet, nagyobbodik napról napra és a hályuk kitűnő dicsőre leveleiből, amelyeket — hivatali titok akadályoz abba, — hogy teljes szövegükben közöljük, de amelyek a Pilules Orientales elvitathatatlan hatásának őszinte és autentikus bizonyítékai.

Igy ír pl. de C... hölgy: Teljesen meg vagyok elégedve azon eredményekkel, amelyet elértem a Pilules Orientales-sel. Legyen biztosítva, miszerint hála a fiam fogom Önnek tanúsítani, hogy fogok és jól értem a reklámot csinálni az Ön pilulái részére.

Mme de C... rue Bayen, Paris.

Es a másik:

Uram! A Pilules Orientales nagyon jól tesznek és kívánságom szerint, látom örömmel azon beszéket lassan eltűnni, amelyek körültekintő leírás. Most már nem csak kebel, hogy szép kebel fogok élvezni, amelyet több év óta élveztem.

Louise M... rue Franklin, Passy. A Pilules Orientales használata által csodálatosan megjelent a fiatal leányoknak épp úgy, mint azon hölgyeknek, kiknek keble tökéletesen van kifejtődve vagy szárdtság és betegségben szenvedett.

Gyenge egészségi és szervezeti egyének is bevehetik azokat, ahogy a következő két kivonat mutatja:

Uram! En nagyon meg vagyok elégedve a Pilules Orientales-sel, amelyek nemcsak kicsi nagyobb kebel alakot, hanem egyenesen a legcsodásabb gyermekkorom óta és csak azóta, hogy veszem az Ön Pilulát, látom vérszegységet elűnni.

Mlle G... place St-Pierre, Tonnais.

Uram! A barátom, akivel megismerkedtem a Pilules Orientales-t, nagyon meg van elégedve. Sőt gyomorgörsei voltak, amelyek eltűntek.

Igy a Pilules Orientales nem ártanak soha sem az egészségnak, sem a gyomoruk. Különben kizárólag ártatlan és jótévő anyagokat tartalmaznak s nem veszélyes szereket, mint az érzéki vagy más és soha nem merült föl panasz 30 év óta, amióta minden országban hölgy és fiatal leány használja.

Az orvosok maguk elismerik érdemét, rendelik pácienseiknek, amit a következő levél bizonyít:

Uram! Tovább is rendeltem a kitűnő, Pilules Orientales produktumot az én pácienseimnek és örömet keltettem Önnek, hogy ennek számos sikert kövönthetek.

Docteur G... a N...

(Leire-Infirmerie.)

A kezelési jó hatása azonnal kifejezőre jut és tökéletes lesz a hatás 2 hónap alatt, sőt gyakran néhány hét alatt, ahogy a következő két levél mutatja:

Uram!

14 nap óta szedem a Pilules Orientales-t és már megelégedéssel megírom eredményt veszek szere.

Mme H... L... rue Condart, Marseille.

Uram!

Ezennel stétük Önnek gratulálom Pilules Orientales-sel amelyet jobban lehetne csodálni, mint nevezni, hogy egyetlen üveg elegendő volt, hogy eltűnjen mellharpadatom, amely keblem mindkét oldalán volt. Most gyönyörű keblem van. És én puha mellem megelégedtem, s én az Ön Pilulától el vagyok ragadtatva.

Mme A... L... rue Vercy, Sète.

Itt felbeszéljük a cizellásokat, amelyek a Pilules Orientales hatásait mutatják, amelyek nem engedik összetévesztetni egyikével sem azoknak a nem reális szerekek, amelyek napról-napra megjelennek.

Itt felbeszéljük a cizellásokat, amelyek a Pilules Orientales hatásait mutatják, amelyek nem engedik összetévesztetni egyikével sem azoknak a nem reális szerekek, amelyek napról-napra megjelennek.

Igy tehát a hölgyek, ha javítani akarják kebelük esztétikáját, ha mellük nem elég kiterjedt vagy kemény, ne habozzanak a «Pilules Orientales»-hoz folyamodni. Néhány hét alatt legkedvesebb álmukat teljesítve fogják látni és szívesen fogják megmutatni, megmutatni barát-nőjüket irigyei. Meg lesz lepetve és elragadtatva az önnel teljesült gyors átalakulással.

Egy üveg «Pilules Orientales» ára, használati utasítással együtt 6.45 postaköltséggel való beküldése ellenében, vagy 6.75 kor. utánvéttel. J. Batte, Pharmacies, 45, rue de l'Échiquier, Paris. Raktár Ausztrál-Magyarország részére: Török József gyógyszerész, Budapest, VI. ker., Király-utca 12. sz. Vertlieb Franz, Kosmet. Artikel Wien, XII. Bez., Teichnuckergasse 5.

mit kiabál?

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MÁGNÁS

CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő
puhit, tisztít,
fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
csász. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Rendkívüli elmés szerkezel

Remek kivitel

Rögtöni és pontos szabályozás a

Riessner-Kályhák

kimagasló ismertető jelei.

Raktár és egyedüli eláruglós

Ringeisen

cegél Budapest

fogóterek hold utca 24.

HIRSCH és FRANK

Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasúttóde Részvénytársulat
BUDAPEST, VI. KER., ARÉNA-UT 127. SZ.

Külön osztály

téglagyári gépek.

GYÁRT: falitégla és oszlopszármát, téglagyártó és agyagmunkáló gépeket legújabb és legjobban bevált szerkezetekben.

Elvállalja anyagvizsgálatok kivételét és teljes téglagyári telepek létesítését.

Tervek és költségvetések díjtalanul.

ELSŐRANGU REFERENCIAK.

KNUTH KÁROLY

Os. és kir. fensége
József főh. udv. szál.

mérnök és gyáros.

Gyár ésroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz-, lég- és gőzfűtés, légszusz és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Törvek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Brausweller János

Szegeden

Ca és kir. királyi
szab. mérnök- és művész, főfelügyelő
a reménytelis ingázókban
stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képe árjegyzék bérmentve, levélben postán küldhető.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

42. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, OKTÓBER 19.

Szerkesztésiroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkronika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRA, MELYET OKTÓBER 12-ÉN LEPLEZTEK LE IKERVÁRON. — BORY JENŐ SZOBORMŰVE.

Jelky Gyula féltetel.